Programul Operaţional Comun România-Republica Moldova 2014-2020

2 SOFT/1.1./133

PROIECTUL TRANSFRONTALIER
Împreună pentru o integrare educaţională
mai bună a copiilor
cu cerinţe educaţionale speciale

GHID METODOLOGIC

cu exemple de activităţi şi
instrumente educaţionale incluzive

www.ro-md.net

Proiect finanţat de UNIUNEA EUROPEANĂ

Romania-Republic of Moldova
ENI-CROSS BORDER COOPERATION

INSPECTORATUL ŞCOLAR JUDEŢEAN BOTOŞANI

DIRECŢIA ÎNVĂŢĂMÂNT, TINERET ŞI SPORT, BĂLŢI

DESCRIEREA CIP A CAMEREI NAŢIONALE A CĂRŢII DIN REPUBLICA MOLDOVA

Ghid metodologic cu exemple de activităţi şi instrumente educaţionale incluzive / Programul Operaţional Comun România-Republica Moldova 2014-2020, Proiectul transfrontalier *"Împreună pentru o integrare educațională mai bună a copiilor cu cerințe educaționale speciale"*, Inspectoratul Şcolar Judeţean Botoşani, Direcţia Învăţământ Tineret şi Sport, Bălţi; coordonatori: Ada Alexandrina Macovei, Irina Mihaela Panainte; coordonator formare: Irina Mihaela Panainte; traducător: Irina Telişcă; formatori de formatori: Răzvan Lucian Andronic, Adela Moraru. - Bălţi: S. n.; Botoşani, 2022 (Tipografia din Bălţi). – 31 ; 31 p.: tab.

Pag. var. – Carte-valet (inversă). – 250 ex.

ISBN 978-9975-161-15-2.

376.091

G 49

Aprobat la şedinţa Catedrei de Ştiinţe ale educaţiei,
Universitatea de Stat "Alecu Russo" din Bălţi
proces - verbal nr. 8 din 18.04.2022

Responsabilitatea pentru conţinutul materialelor publicate şi autenticitatea lor revine în exclusivitate autorilor.

Proiect finanţat de UNIUNEA EUROPEANĂ
Romania-Republic of Moldova
ENI-CROSS BORDER COOPERATION
INSPECTORATUL ŞCOLAR JUDEŢEAN BOTOŞANI
DIRECŢIA ÎNVĂŢĂMÎNT, TINERET ŞI SPORT, BĂLŢI

Motto: Suntem împreună, pentru tine, copile!

Manager de proiect - Prof. Dr. Ada Alexandrina Macovei
Responsabil financiar - Ec. Alina Geanina Pîrlog
Coordonator formare - Psih. Irina Mihaela Panainte
Traducător - Prof. Irina Telişcă
Responsabil comunicare - diseminare, Consilier juridic Carmen Truşcanu
Responsabil achiziţii - Ing. Dragomir Constantineanu
Expert grup ţintă - Ec. Carmen Ţilică
Secretar-informatician - Ing. Florin Cristinel Adochiţi
Formatori de formatori:
Prof. Univ. Dr. Răzvan Lucian Andronic - Universitatea „Spiru Haret" Bucureşti
Conf. Univ. Dr. Adela Moraru - Universitatea „Dimitrie Cantemir" Târgu Mureş

Formatori:
- Prof. Cristina Anton
- Prof. Elena-Mihaela Butnaru
- Prof. Elena Dămii
- Prof. Irina Juglan
- Prof. Mihaela Gabriela Ţăranu

Responsabili intervenţii specializate:
- Prof. Cristina Anton
- Prof. Ana Maria Atodirese
- Prof. Mihaela Sorina Barbacaru
- Prof. Anamaria Cazacu Hofman
- Prof. Daniela Fecioru Cantemir

Responsabili activităţi educaţionale:
- Prof. Elena Dămii
- Prof. Irina Mihaela Panainte
- Prof. Mihaela Paula Stoleru
- Prof. Bogdan Gheorghe Suruciuc
- Prof. Mihaela Gabriela Ţăranu
- Prof. Ionela Chelariu

”Împreună” este cheia reuşitei!

Împreună, noi cei menţionaţi anterior, directorii şi colegii profesori din şcolile pilot, elevii din grupul ţintă, părinţii şi partenerii noştri educaţionali din ţară şi de la Bălţi, am reuşit să implementăm în cinci unităţi de învăţământ din judeţul Botoşani, al patrulea proiect cu finanţare externă dedicat educaţiei incluzive, care oferă o şansă în plus tuturor de a deveni mai buni, mai empatici, mai înţelegători, mai toleranţi, într-un climat care oferă un etos pozitiv, specific acestui tip de educaţie şi care favorizează dezvoltarea academică, socială şi emoţională armonioasă.

Prin coordonarea proiectelor POSDRU implementate în perioada 2009-2012 - ”Salvaţii copiii de abandon şi neintegrare” SCAN, ”Cerinţe educaţionale speciale pentru toţi” CESPET, ”Şcoala românească - mediu incluziv”- , în care Inspectoratul Şcolar a fost partener, am răspuns diversităţii nevoilor elevilor, promovând dezideratul ca fiecare şcoală să fie un mediu primitor gata să ofere o stare de bine fiecărui copil. Dintotdeauna, am susţinut respectarea drepturilor educabililor de a fi consideraţi şi trataţi egal, a nevoilor părinţilor de a fi înţeleşi şi susţinuţi, dar şi importanţa formării cadrelor didactice, într-un domeniu nou, drept pentru care am acţionat în consecinţă, atunci când au apărut primele surse de finanţare externă şi primele proiecte strategice, de amploare.

Având în vedere multitudinea şi diversitatea cazurilor de copii cu cerinţe educaţionale speciale, incluşi în învăţământul de masă, în ultimii ani, a devenit imperios necesar ca, în cadrul Proiectului *Together for a better educational integration of children with special educational need*, **2SOFT/1.1/133**, toate eforturile să fie direcţionate către asigurarea accesului la o educaţie de calitate pentru toţi copii **prin valorificarea potenţialului intelectual, emoţional şi aptitudinal al acestora şi către sensibilizarea comunităţii pentru promovarea educaţiei incluzive**.

Recunoştinţa mea se îndreaptă către fiecare dintre participanţi pentru rolul hotărâtor deţinut în acest demers, pentru contribuţia personală, pentru că fiecare în parte a reprezentat, ca într-un puzzle, o piesă importantă din acest proiect de suflet, care a valorizat totalitatea experienţelor profesionale şi a calităţilor umane, în concordanţă cu indicatorii de rezultat ai proiectului şi cu standardele impuse de politicile promovate de Ministerul Educaţiei.

Cu preţuire şi gratitudine,

Inspector şcolar general, Prof. Dr. Ada Alexandrina Macovei

Guvernul României sprijină toate proiectele educative prin cofinanţare şi este interesat de la nivel Central şi Local de atragerea de fonduri în toate domeniile, dar mai ales în Educaţie. Iniţiativele în proiecte de acest tip sunt cu atât mai valoroase pentru comunitate cu cat respectă principiile incluziunii şi nediscriminării, a egalităţii şanselor fiecărui copil la o viaţă mai bună. Felicit iniţiatorii proiectului, partenerii implicaţi şi rezultatele copiilor şi părinţilor acestora pentru a reuşi într-o societate din ce în ce mai bună prin aportul fiecăruia dintre noi.

Prefect Botoşani, Sorin Cornilă

Cuprins

Capitolul I
ABORDĂRI GENERALE ALE EDUCAŢIE INCLUZIVE ŞI INDIVIDUALIZAREA PROCESULUI EDUCAŢIONAL

Repere metodologice privind proiectarea şi organizarea procesului educaţional din perspectiva individualizării (prof. Irina Juglan)

Caracteristici ale copiilor cu CES - studiu de caz (prof. Balan Lăcrămioara - Şcoala Gimnazială Nr. 12 Botoşani)

Capitolul II
FORMAREA MEDIULUI EDUCAŢIONAL INCLUZIV. ACTIVITĂŢI EDUCAŢIONALE PENTRU COPII ŞI PENTRU PĂRINŢII ACESTORA

Copiii învață din ceea ce trăiesc

Resurse utilizate în cadrul întâlnirilor cu părinții (prof. Mihaela Țăranu)

Resurse utilizate în activitățile de consiliere de grup (prof. Mihaela Țăranu şi prof. Irina Panainte)

Capitolul III
INTERVENŢIILE SPECIALIZATE ÎN LUCRUL CU COPIII CU CES

Raport de evaluare iniţială (prof. Barbacaru Mihaela-Sorina)

Program de intervenţie personalizat (prof. Barbacaru Mihaela-Sorina)

Planificarea programului de intervenţie personalizat (prof. Barbacaru Mihaela-Sorina)

Fişă de monitorizare a evoluţiei în dezvoltarea copilului (prof. Barbacaru Mihaela-Sorina)

Proiect didactic - logopedie (prof. logoped Cristina Anton)

Coordonatori ghid metodologic:

Prof. Dr. Ada Alexandrina Macovei

Psih. Irina Mihaela Panainte

Recenzie realizată de: Prof. Univ. Dr. Răzvan Lucian Andronic

Capitolul I

ABORDĂRI GENERALE ALE EDUCAŢIE INCLUZIVE ŞI INDIVIDUALIZAREA PROCESULUI EDUCAŢIONAL

REPERE METODOLOGICE PRIVIND PROIECTAREA ŞI ORGANIZAREA PROCESULUI EDUCAŢIONAL DIN PERSPECTIVA INDIVIDUALIZĂRII

Formator, Prof. Irina Juglan

„Să-l laşi să se apropie de tine sau să te apropii tu de el. Să-i iei în mână sufletul şi să i-l joci, ca pe un pumn de grâu: are greutate? E bun de sămânță? şi să fii, dacă poți, nu cel care încearcă să mai culeagă ceva; ci ploaia aceea de toamnă, care nu ştie nimic despre culesuri...”

(C. Noica, op. Cit, pg. 122,f. Strategii educaționale centrate pe elev, L Şoitu, coord.)

Repere metodologice privind proiectarea şi organizarea procesului educaţional din perspectiva individualizării reprezintă un modul dedicat programului de formare a cadrelor didactice desfăşurat în cadrul proiectului „Together for a better educational integration of children with special educational needs”, cod 2SOFT/1.1/133, iar prin intermediul tematicii abordate s-a urmărit familiarizarea şi operarea corectă cu conceptele cheie: societate incluzivă, politici incluzive, educaţia incluzivă, şcoala incluzivă, practici incluzive, identificarea şi operaţionalizarea în activitatea didactică a metodelor specifice utilizate în şcoala incluzivă, adaptarea activităţii didactice la potenţialul/particularităţile individuale ale dezvoltării elevului (personalizarea educaţiei), realizarea idealului educational, formarea unei personalităţi armonioase şi creatoare, capabilă să se adapteze la schimbare şi să ralizeze rolurile cu care o investeşte societatea şi valorificarea rolului social al elevului. Împreună, cu cadrele didactice participante la formare ***"am urcat" treptele incluziunii: acceptare, înțelegere şi cunoaştere.***

Dacă integrarea poate fi considerată drept prim pas al incluziunii prin plasarea copilului cu CES printre copiii tipici din şcolile de masă, prin eventuala adaptare a curriculumului, conturarea întregului proces drept un beneficiu adus copiilor cu nevoi specifice, incluziunea reflectă un sistem educaţional deschis tuturor copiilor, cu drepturi egale, acceptare şi intervenţie corespunzătoare acordată fiecărui copil, indiferent de nevoile lui.

Organizarea clasei….Primul pas…

La şcoală, copiii pot fi veseli sau trişti, exuberanţi sau melancolici. Toţi se simt însă valorizaţi într-o clasă prietenoasă, cu cadre didactice apropiate lor, dar exigente în acelaşi timp, cu elevi care dezvoltă trăiri afective pozitive. Ambientul clasei/şcolii trebuie să aibă propria sa identitate, să devină locul unde copilul se simte bine, un mediu care să-l reprezinte. Fiecare colţişor al clasei trebuie să transmită un mesaj coerent, reprezentând atât colectivul, cât şi pe fiecare elev în parte.

Întâlnirea memorabilă...Al doilea pas...
Orice demers educativ autentic se produce ca urmare a unei întâlniri între educator şi învăţăcel. Ca să evolueze, copilul are nevoie de un model, de un punct de referinţă, care să-l îndrume pe calea cea optimă în viaţă. Un model veritabil îl va face pe copil să acţioneze, îl va invita la reflecţii, îl va schimba, îl va ajuta să-şi găsească locul potrivit în viaţă. Copiii cu cerinţe educaţionale speciale fac parte din comunitatea noastră şi au nevoie ca noi, educatorii, „să le ieşim în cale".

Competenţe necesare profesorului care facilitează un proces educaţional incluziv
Printre calităţile unui profesor incluziv, ***dragostea pentru copii este esenţială***. Un dascăl are o vocaţie interioară pentru comunicarea adecvată a informaţiei, adaptată şi individualizată, ţinând cont de potenţialul biologic, psihoindividual al elevilor săi. Atitudinea pozitivă a dascălului îşi pune amprenta asupra relaţiilor în clasă, iar dacă acesta le arată elevilor săi dragoste, respect şi înţelegere, procesul didactic va fi mult simplificat.

Individualizarea demersului didactic...Pasul următor...
Un curriculum şcolar adecvat pentru elevii cu cerinţe educative speciale trebuie să pună accent, în principal, pe următoarele domenii:
a) *dezvoltarea trăsăturilor de personalitate din domeniul afectiv, motivaţional, caracterial şi al socializării* - imaginea de sine, scopurile, interesele, pasiunile, motivaţiile intrinsece şi extrinsece, concordanţa dintre potenţialul personal, realizări şi valoarea produselor realizate, activităţile individuale şi în grup, gradul de toleranţă şi înţelegere faţă de cei din jur şi faţă de valorile acestora, echilibrul afectiv, jocul, activităţile de timp liber, responsabilităţile individuale, şcolare, sociale, relaţiile cu colegii şi cu cei din jur, comportamentul, ţinuta, atitudinile, respectul, sprijinul, controlul agresivităţii, atitudinea faţă de muncă, dezvoltarea autonomiei personale şi sociale etc.;
b) *dezvoltarea deprinderilor de muncă individuală* - deprinderile de studiu şi stilul personal de învăţare, învăţarea socială, activităţile extraşcolare de învăţare, atitudinea faţă de succesul/insuccesul şcolar, procesele gândirii, comunicarea verbală şi non-verbală, orală şi scrisă, cititul, operaţiile aritmetice de bază, modul de rezolvare a sarcinilor/problemelor etc. ;
c) dezvoltarea conduitei morale, religioase şi a simţului estetic - sistemul de valori morale, atitudinea faţă de valorile religioase, domeniile de interes artistic, atitudinea faţă de diferite evenimente şi fenomene sociale, gradul de implicare în diferite activităţi cu conotaţie etică;
d) dezvoltarea armonioasă a conduitelor psihomotrice - deprinderi psihomotrice de bază (locomoţia, scrisul, gesturile, mimica etc), jocurile dinamice şi exerciţiile fizice etc.
Profesorul transpune curriculum-ul naţional în diferite contexte în sala de clasă sau în alte spaţii, favorizând învăţarea în grupul de elevi. Urmărind formarea unor competenţe specifice, el trebuie să selecteze elementele de conţinut prin care acestea sunt atinse. Odată aliniate competenţele cu conţinuturile, ele trebuie concretizate prin activităţile de învăţare elaborate de profesor, pentru care trebuie alese resursele şi metodele cele mai potrivite caracteristicilor elevilor proprii. Nu în ultimul rând, întregul demers trebuie completat cu metodele şi instrumentele de evaluare, care arată rezultatele învăţării, creând premisele unor activităţi remediale. Elevii vor putea realiza demersuri constructiviste în măsura în care profesorul se asigură că procesul de predare, învăţare şi evaluare nu se rezumă la furnizarea de informaţii (ce să înveţe),ci sprijină/îndrumă/ajută/ elevii să înveţe (cum să înveţe) şi să gândească, exersându-şi deprinderi de gândire logică, analitică, critică, în activităţi de analiză, sinteză, evaluare şi rezolvare de probleme.
Cunoaşterea şi valorificarea diferenţelor constituie condiţia inerentă pentru asigurarea

progresului în dezvoltarea copilului -„adaptarea curriculară este orice măsură prin care se accesibilizează curriculumul naţional în raport cu nevoile speciale/cerinţele educaţionale speciale ale elevilor. În acest context, se pot stabili mai multe niveluri de adaptare, de la adaptarea contextului fizic, a metodelor de predare, până la adaptarea conţinuturilor şi a cerinţelor curriculare .

Caracteristici ale copiilor cu CES - studiu de caz
prof. Balan Lăcrămioara - Şcoala Gimnazială Nr. 12 Botoşani

Categoria CES: Scurtă caracterizare a copilului:	**I.N.** era un copil provenit dintr-o familie modestă, cu mai mulţi copii, în care doar tata lucra, mama având grijă de copii. Pentru că avea dificultăţi în achiziţiile academice, a fost evaluat şi diagnosticat cu deficienţă mintală uşoară. Familia încerca să-i creeze condiţii pentru a studia, îi cumpăra lucruri necesare pentru şcoală, însă nu ştia cum să-l ajute sau cum să facă recuperare cu el. În general **I.** era un copil calm, liniştit, însă uneori răbufnea (de regulă în pauze, în relaţionare cu alţi băieţi), era violent verbal.
Comportamentul problemă/ obstacole/ dificultăţi în învăţare şi participare	• se exprima cu dificultate, vorbea foarte puţin; • de multe ori nu înţelegea mesajele care i se transmiteau; • în activităţi se retrăgea, de multe ori nu dorea să participe; • manifesta lentoare în mişcări; • dificultăţi în însuşirea cititului; îşi fixa foarte greu literele, le recunoştea cu greu, le uita repede; • citire foarte lentă; de cele mai multe ori nu înţelegea sensul celor citite; • dificultăţi la calcul matematic; nu înţelegea ce-i cere un enunţ; • de cele mai multe ori nu efectua tema pentru acasă, nu accepta să exerseze cititul;
Strategii utilizate	• diverse activităţi de consiliere cu toţi copiii pentru acceptarea diversităţii; activităţi de educaţie nonformală, activităţi outdoor toate pentru consolidarea grupului; • în clasă a primit responsabilităţi: el era cel care punea lucrările elevilor pe panoul de afişaj şi scria data la tablă şi pe panoul de la Calendarul naturii; • verificam mereu înţelegerea celor transmise, pentru el reformulam în cuvinte simple; când era nevoie, reluam explicaţia doar pentru el (lucru unu la unu); • sarcinile de lucru au avut un nivel de dificultate diferit pentru el; de multe ori luau forma unor jocuri; s-au făcut ore suplimentare cu el; • colegii au fost învăţaţi ca la lucru în grup să-i explice ce trebuie să facă, să lucreze: să decupeze, să coloreze, să aducă materiale etc. • s-a utilizat foarte mult material didactic concret (la calcul foloseam mici cuburi de Lego pentru că îi plăceau); • a fost încurajat în pauze să se joace cu ceva ce-i place şi apoi pus să povestească cum anume s-a jucat (ajutat în exprimarea orală); • pentru că îi plăceau recompensele era des recompensat pentru ceea ce făcea (feţe zâmbitoare, timp să se joace/să facă cu ceva anume etc.);
Rezultatele obţinute	• uşor-uşor I. a căpătat mai multă încredere în el; l-am văzut mai des zâmbind... • a făcut progrese în comunicarea orală; • semnala mai repede atunci când înţelegea/nu înţelegea ceva, lucru care a ajutat comunicarea profesor-elev; • au fost progrese şi în domeniul citit-scrisului şi al calculului matematic; • micile conflicte cu colegii de clasă s-au diminuat semnificativ; au devenit tot mai rare situaţiile în care să vină cu tema neefectuată;
Alte metode şi resurse ce ar putea fi aplicate	• mi-ar fi plăcut ca profesorul de sprijin să vină la ore uneori, să facem predare în echipă, să-l ajute direct în activităţi; • programe de educaţie a părinţilor: aceştia să fie învăţaţi cum anume să-l abordeze pe copil acasă pentru a face progrese pe diverse planuri;

Capitolul II

FORMAREA MEDIULUI EDUCAŢIONAL INCLUZIV. ACTIVITĂŢI EDUCAŢIONALE PENTRU COPII ŞI PENTRU PĂRINŢII ACESTORA

Copiii învață din ceea ce trăiesc

Copiii nu trăiesc într-o lume diferită faţă de cea a tinerilor, adulţilor sau vârstnicilor dintr-o anumită societate. Aşadar, ei sunt expuşi acţiunilor aceloraşi forţe economice, sociale, culturale şi instituţionale care afectează şi celelalte grupuri din societate. Tot mai mult, copiii sunt percepuţi ca fiind o categorie socială în schimbare, o parte integrantă a societăţii, cu roluri şi sarcini particulare.

Un părinte suficient de bun

În literatura de specialitate sunt enumerate 7 funcţii de bază complementare ce definesc un bun părinte. (Kari Killen, 1988).

1. Abilitatea de a percepe copilul în mod realist
Părinţii trebuie să-şi înţeleagă copiii, pentru a le răspunde necesităţilor lor. De multe ori, aceştia sunt tentaţi să le atribuie copiilor fie calităţi pe care nu le au, dar pe care şi le-ar dori să le deţină, fie defecte inexistente, un produs al propriilor temeri şi frustrări. Aşteptările părinţilor trebuie să fie cât mai apropiate realităţii şi posibilităţilor copiilor. De asemenea, există părinţi ce neagă existenţa unor probleme pentru copil şi acest lucru afectează dezvoltarea ulterioară a copilului.

2. Abilitatea de a accepta ideea responsabilității satisfacerii necesităților copilului şi nu invers.
Părinţii trebuie sa fie cei ce satisfac necesităţile de dezvoltare, afective şi educaţionale ale copilului. Pe când, unii părinţi aşteptă copiii să le vină în întâmpinare prin înţelegere, linişte, ajutor, lucruri pe care le cer cu vehemenţă copiilor. Aceşti copii trec printr-un proces de dezvoltare forţat şi sunt rare cazurile când părinţii sunt mândri de realizările lor, fără a-şi da seama că, de fapt abuzează de copil.

3. Abilitatea de a colabora cu copiii
Aşteptările faţă de copil trebuie să fie conforme capacităţilor lui, în funcţie de vârstă şi gradul de dezvoltare. Aşteptările prea mari pot provoca dezamăgire, iar cele prea mici, lipsă de stimul. De foarte multe ori, suntem tentaţi să cerem copiilor lucruri improprii vârstei şi dezvoltării lor doar din dorinţa de a ne satisface orgoliul şi aşteptările. Aşteptările prea mari pot împinge copilul la sentimentul de eşec, de inutilitate sau incapacitate, simţindu-se respins. Aşteptările prea mici, tind să îngreuneze dezvoltarea şi chiar maturizarea copiilor.

4. Abilitatea de a interacționa cu copilul
Este esenţial ca părinţii să se implice în relaţionarea continuă cu copiii săi. În caz de neglijenţă, dezvoltarea copilului este grav afectată, iar relaţia părinte-copil va avea din start de suferit. Dar

şi implicarea excesivă, exagerată poate duce la tulburări de comportament, la un ataşament precoce ce împiedică copilul să se dezvolte ulterior, fiind incapabil să ia decizii sau să ducă un mod de viaţă independent când părinţii nu sunt în preajmă.

5. Abilitatea de empatie în relația cu copiii
Empatia este capacitatea de a te pune în locul altcuiva, de a-i simţi trăirile şi a-i înţelege stările şi modul de gândire. Aceasta abilitate este esenţială, de care depinde capacitatea de a răspunde necesităţilor copiilor. Neliniştea faţă de ce se întâmplă cu copiii este semnul existenţei empatiei.

6. Abilitatea de a pune în prim plan necesitățile copiilor
În prim plan sunt necesităţile de hrană, joacă, socializare şi afecţiune ale copilului, înaintea celor personale de linişte, curăţenie etc. Chiar dacă micuţul e gălăgios, dezordonat, răsfăţat, astfel el socializează, se manifestă sau se joacă şi la un anumit moment, aceste manifestări trebuie puse în faţa durerilor de cap pe care le provoacă.

Resurse ce pot fi utilizate în cadrul întâlnirilor cu părinții (Prof. Mihaela Țăranu)

Tehnica Scrierii libere
Instrucţiuni: Pentru început, amintiţi-vă de o situaţie când aţi procedat greşit faţă de copilul dumneavoastră. În 5 min, notaţi pe foaie cum s-a întâmplat, ce aţi simţit şi de ce aţi procedat în modul respectiv.
Debriefing
Cum vă simţiţi? A fost uşor să vă amintiţi situaţia? Ce v-a determinat să procedaţi astfel? Ce gânduri aţi avut, ce aţi simţit atunci? Ce aţi dori să schimbaţi?

Scaunul pe care te simţi bine
Doi voluntari trebuie să părăsească sala pentru câteva momente. Se aduc în faţa sălii două scaune şi li se precizează cursanţilor care este scaunul „pozitiv” şi care este cel „negativ”. Când vor intra cei doi colegi în sală, se vor aşeza la întâmplare pe scaune, fără a şti despre ce este vorba, iar cursanţii vor începe să-i spună celui de pe scaunul „pozitiv” numai lucruri bune, iar celuilalt numai lucruri negative (evident, inventate !).
După ce fiecare îşi dă seama pe ce scaun s-a aşezat, îşi exprimă părerile referitor la felul în care s-a simţit.
Moderatorul concluzionează: scaunul pozitiv sau negativ reprezintă de fapt „etichetele” pe care le atribuim copiilor, acasă sau la şcoală, de multe ori cu prea mare grabă, fără o cunoaştere profundă a personalităţii lor.

Ascultarea activă
În conversaţiile din viaţa curentă, ascultarea nu este o practică prea răspândită. Prea adesea se întâmplă să constatăm că replicile sunt prea puţin articulate, că răspunsurile nu prea au legătură cu întrebările puse, că discursurile din cadrul unui dialog par să evolueze în paralel. În „meseria” de părinte, ascultarea este un factor de care depinde succesul relaţiilor din cadrul familiei, deci trebuie să îi acordăm o importanţă crescută.

Sugestii pentru cel care vorbeşte:

• Menţine-te la subiect!

• Fii atent la modul de a vorbi (tonul vocii, expresia facială, gestică etc). Comunicarea nonverbală înseamnă, într-un dialog faţă în faţă, mai mult decât cea verbală!

• Nu lăsa discuţia să degenereze în cicăleală, ceartă sau critici repetate. Fii calm, arată politeţe şi răbdare!

• Nu monopoliza conversaţia!

• Dovedeşte respect pentru sentimentele şi demnitatea celeilalte persoane! Evită cuvintele jignitoare şi insinuările, astfel încât să nu forţezi cealaltă persoană să se apere doar!

• Nu presupune că celălalt te înţelege corect. Verifică dacă celălalt te-a înţeles corect!

• Nu încerca să-ţi impui propriile tale opinii şi valori! Fii onest, direct, oferind ideile şi sentimentele tale asupra problemei discutate. Explică-i celeilalte persoane motivele pentru care susţii o idee.

• Oferă-ţi punctele de vedere ca informaţie şi nu ca lege generală sau ca fiind singura idee bună! Este necesar să iei în considerare şi punctul de vedere al celuilalt!

• Evită centrarea discuţiei pe aspectele negative ale situaţiei! Accentul trebuie pus pe furnizarea de informaţii şi pe primirea acestora, pentru a rezolva problema.

• Nu atacaţi cealaltă persoană, atacaţi problema!

Sugestii pentru cel care ascultă:

• Ascultă, arată interes, acordă celui care îţi vorbeşte toată atenţia ta!

• Pune întrebări pentru a verifica dacă ai înţeles corect. Nu-ţi supune însă interlocutorul la un interogatoriu.

• Evită să întrerupi. Lasă-ţi interlocutorul să termine ce are de spus înainte de a-ţi spune punctul de vedere.

• Evită să te înfurii doar pentru că cealaltă persoană nu este de acord cu tine!

• Încearcă să afli de ce cealaltă persoană are anumite idei şi opinii.

• Arată că eşti pe aceeaşi lungime de undă cu persoana care-ţi vorbeşte, că îi împărtăşeşti sentimentele şi preocupările!

Sunteţi atenţi?
Durată: 30 de minute
Scop: demonstrarea rolului ascultării în cadrul comunicării
Materiale: cartonaşe şi hârtie

Desfăşurare:

Rugaţi participanţii să formeze grupuri de câte trei. Cereţi fiecărui grup să hotărască cine va fi vorbitorul, cine ascultătorul şi cine va fi observatorul; participanţii din fiecare categorie trebuie să formeze grupuri separate, departe de ceilalţi, pentru a li se prezenta rolurile. Fiecare ascultător va primi o instrucţiune scrisă după cum urmează:

- ascultaţi cu atenţie şi puneţi întrebări relevante la momentul potrivit
- întrerupeţi şi împiedicaţi vorbitorul să-şi termine propoziţia
- schimbaţi frecvent subiectul
- lăudaţi frecvent vorbitorul

- intimidaţi vorbitorul
- râdeţi atunci când vorbitorul este serios
- discutaţi cu altcineva în timp ce vorbitorul îsi prezintă ideile
- uitaţi-vă prin încăpere şi păreţi neatent în timpul expunerii vorbitorului
- daţi sfaturi când nu vi se cer
- păreţi şocat sau jignit de afirmaţiile vorbitorului
- nu priviţi vorbitorul în ochi.

Cel puţin un ascultător ar trebui să urmeze prima instrucţiune de la punctul trei. Aceste instrucţiuni ar putea fi scrise pe cartonaşe individuale, dar ar fi mai bine să rămână ascunse de ceilalţi participanţi;

Instruiţi-i pe vorbitori să se gândească la un subiect asupra căruia au o părere bine întemeiată şi pe care să-l poată susţine timp de 5 minute atunci când se vor întoarce al grupurile lor;

Spuneţi-le observatorilor să-şi noteze toate interacţiunile dintre ascultător şi vorbitor. Amintiţi-le că trebuie să rămână tăcuţi. După 5 minute rugaţi participanţii să se adune din nou în plen. Dicutaţi reacţiile lor din timpul exerciţiului, ce s-a întâmplat în fiecare grup şi ce au simţit. Mai întâi cereţi observatorului să-şi expună constatările, apoi vorbitorul şi după aceea ascultătorul poate să dezvăluie instrucţiunile.

Puncte de discuţie:

- Aţi simţit că ascultătorul vă ascultă cu adevărat?
- Cum vă simţiţi atunci cînd cineva nu ascultă ceea ce aveţi de spus? Etc.

Rezolvarea conflictelor

Hârtia împăturită (exercitiu de energizare)

Durată: 5-7 minute

Scop: de a demonstra că şi instrucţiunile simple pot fi interpretate greşit

Materiale: coli de hârtie

Desfăşurare:

Fiecare persoană primeşte câte o coală de hârtie. Participanţilor li se spune să împăturească hârtia o dată şi să rupă colţul din dreapta sus şi apoi sa mai împăturească o dată hârtia şi să rupă colţul din stânga jos. Procedura poate continua…

În final, fiecare persoană va desface hârtia. Nici o hartie nu va arata la fel (interpretarea greşită a unui mesaj- posibilitatea naşterii unui conflict).

Puncte de discuţie?

- Ce cuvinte din timpul demonstraţiei ar putea fi interpretate în mai multe feluri?
- Cum ar fi putut fi mai clare instrucţiunile?

Rădăcinile conflictelor (ex. introductiv)

Timp necesar: 30 minute

Materiale necesare: coli, instrumente de scris

Scopul acestui exerciţiu este ca părinţii să identifice multitudinea de cauze care pot genera conflicte în familie, acceptând existenţa unor cauze superficiale care pot fi eliminate fără a dezvolta stări conflictuale intense. De asemenea, părinţii vor fi atenţionaţi asupra pericolului pe care îl reprezintă cauzele aparent eliminate, care în timp produc acumulări de tensiune cu reacţii explozive ulterioare.

Recomandări pentru realizarea exerciţiului:

În prima parte a acestui exerciţiu va fi realizat un brainstorming cu toţi participanţii cu scopul de a identifica principalele cauze care generează conflictele în mediul familial. Odată identificate, aceste cauze vor fi scrise pe o foaie de flipchart.

În grupuri de câte patru, participanţii vor avea sarcina ca, pe baza a una sau mai multe cauze din cele identificate (la alegere) să construiască câte 2 scenarii: unul care să surprindă o situaţie concretă în care cauza aleasă este eliminată şi să evidenţieze modalităţile prin care au făcut acest lucru şi altul în care cauza aleasă nu este eliminată şi să expună eventualele consecinţe. Cele două scenarii vor fi prezentate de un membru al grupului.

Puncte de discuţie:

- Cum v-aţi simţit pe parcursul exerciţiului?
- În ce măsură situaţiile prezentate se pot regăsi şi la dvs. în familie?
- Puteţi identifica alte modalităţi de eliminare a cauzelor alese?
- În familia dvs. cooperaţi cu copiii în rezolvarea conflictelor?

Încercaţi să atrageţi în discuţii cât mai mulţi participanţi. Nu vă exprimaţi propria opinie în legătură cu răspunsurile participanţilor. Descurajaţi critica. Fiecare are dreptul să-şi spună propria opinie fără a fi judecat.

Exprimarea asertivă- modalitate de prevenţie şi rezolvare a conflictului

Descrierea activităţii:

Rugăm părinţii să îşi amintească ultima dată când fiul / fiica a făcut ceva care să îi supere, să îi deranjeze sau să îi enerveze. Rugăm un voluntar să expună pe scurt situaţia respectivă şi îl întrebăm cum s-a comportat, ce anume i-a spus copilului şi ce efecte a avut conversaţia purtată. Întrebăm participanţii dacă şi ei ar fi trăit aceleaşi sentimente în situaţia respectivă şi dacă ar fi procedat la fel.

Anunţăm tema activităţii ca fiind felul în care comunicăm celor din jur sentimentele noastre. Spunem participanţilor că ne vom referi la o tehnică anume care să îi ajute să exprime ceea ce simt (în special emoţiile negative), astfel încât să evite conflictul şi să îi ajute în rezolvarea problemei – „mesajele asertive”.

Înainte de a discuta principiile comunicării asertive, rugăm participanţii să îşi imagineze următoarea situaţie: *„Imediat ce v-ați terminat treaba la bucătărie, mergeți repede în cameră, luați telecomanda și începeți să schimbați canalele pentru a găsi un program interesant. În acel moment, soțul / soția, pe care nu l-ați observat când ați intrat in cameră,începe să strige: Tu nu vezi că mă uitam la film?! Fantastic! Te crezi regele televizorului? Nu mai încape nimeni de tine în casa asta?”*

După ce am prezentat situaţia, rugăm participanţii să se gândească cum s-ar simţi în acest caz şi cum ar reacţiona. Cum ar decurge în continuare lucrurile?

Prezentăm apoi cea de-a doua variantă de reacţie a soţului / soţiei:

„Mă deranjează atunci când mă uit la film şi vii şi schimbi canalul. Mi-aş dori să mă întrebi mai întâi dacă urmăresc ceva la televizor”.

Discutăm din nou cu participanţii ce ar simţi şi cum ar reacţiona de această dată. Cum ar decurge lucrurile în continuare?

Analizând fiecare variantă, îi rugăm să identifice cea mai bună alternativă. Îi rugăm apoi să îşi imagineze că ei sunt cei care urmăresc ceva la televizor şi fiul / fiica vine şi schimbă programul. Ce simt în acest caz şi cum reacţionează? Care dintre cele două alternative o utilizează în viaţa de zi cu zi? Ce efecte are de obicei.

În final, părinţii vor completa o fişă de lucru, în care ei vor trebui să transforme o serie de mesaje agresive în mesaje asertive.

Resurse utilizate în activitățile de consiliere de grup (prof. M. Țăranu, Prof. I. Panainte)

AUTOCUNOAŞTERE ŞI DEZVOLTARE PERSONALĂ

Obiective generale:	1. Dezvoltarea abilităţilor de autocunoaştere ale elevilor; 2. Identificarea factorilor interni/externi care influenţează o imagine de sine, stimă de sine pozitivă/negativă.
Activitatea 1	
Obiective specifice:	1.Identificarea aşteptărilor participanţilor şi a nevoilor de dezvoltare; 2.Cunoaşterea scopului şi a obiectivelor programului de consiliere 3. Exersarea abilităţii de auto - prezentare.
Resurse:	• *Procedurale*: exerciţiul, conversaţia euristică, jocul de energizare, prezentare PPT. • *Materiale*: coli de hârtie A4, markere, fişe de lucru, ace cu gămălie, ecusoane, post-it-uri colorate, mingi.

Desfăşurarea activităţii:

Exerciţiu de energizare - Joc de nume: În sala de curs scaunele se vor aşeza în cerc, cu un scaun mai puţin decât numărul participanţilor. Pe un fond muzical în surdină, participanţii se vor amesteca între ei în interiorul cercului, urmând ca la semnalul facilitatorului să se aşeze. Participantul care va rămâne fără scaun se va prezenta - îşi va spune numele, clasa de unde provine şi o calitate. Dacă se va întâmpla să rămână de mai multe ori fără scaun va prezenta alte lucruri despre el - alte calităţi, preferinţe, hobbyuri. La final, fiecare participant îşi va scrie apelativul cu markerul pe o bucată de hârtie pe care o va prinde în piept pentru a fi recunoscut şi reperat cu mai multă uşurinţă de către ceilalţi participanţi. *(durata: 20 minute)*

Activităţi specifice temei:

1. Prezentarea programului. Pe 3 slide-uri PPT vor fi notate titlul, scopul şi agenda programului de consiliere, acestea fiind prezentate şi discutate împreună cu participanţii. *(durata: 10 minute)*

2. **Exerciţiu de intercunoaştere**

Portretul participantului - participanţilor li se oferă o coală albă A4 pe care fiecare îşi scrie numele. Facilitatorul explică regulile jocului: timp de câteva minute (2-3 minute) participanţii se plimbă prin sală şi îşi schimbă foile între ei. Acest lucru se realizează pe un fond muzical plăcut/dinamic. Apoi participanţii sunt rugaţi să se aşeze şi să deseneze pe foaia pe care o deţin conturul feţei persoanei a cărui nume este scris pe foaie. Dupa alte 2 minute în care participanţii desenează, se reia plimbarea/dansul prin sală timp în care participanţii schimbă din nou foile. Apoi fiecare desenează ochii persoanei a cărui nume se găseşte pe foaie. Jocul continuă cu desenarea: gurii, nasului, părului şi evetual a semnelor distinctive (aluniţe, ochelari etc).

La final se realizează o expoziţie (pe perete) cu portretele fiecărui participant care poate fi vizitată de către toţi cei prezenţi, se pot adăuga mesaje, opinii despre persoana respectivă, iar la sfârşitul activităţii, fiecărui participant i se va oferi şi portretul. *(durata: 20 minute)*

3. Aşteptări/ Contribuţii/ Reguli

Se creează cele trei zone corespunzătoare Aşteptărilor/Contribuţiilor/Regulilor. În zona

„Asteptărilor" se se va crea un „hall of fame" pe care se va realiza o pictură colectivă în care elevii vor desena motivele pentru care doresc să paticipe la acest program de consiliere/ formare/ dezvoltare personală. În zona „Contribuţiilor", pe coli de Flipchart (FC) participanţii îşi vor picta cu acrilice palmele şi le vor imprima, specificând modul prin care vor contribui la buna desfăşurare a programului. În zona „Regulilor" se va desena pe coli de FC SEMAFORUL, iar participanţii vor scrie în dreptul culorilor (pe postituri) ce vor/ ce nu doresc să se întâmple, pe parcursul desfăşurării activităţilor. *(durata: 20 minute)*

4. **Procesare**. La final se va discuta cu participanţii:
   Cum vi s-au părut exerciţiile de intercunoaştere?
   Care sunt elementele comune, la nivelul grupului?
   Care sunt elementele care diferenţiază participanţii?
   Cum sunt acestea utile în lucrul împreună?

Evaluare: Consilierul cere participanţilor să arunce cele două mingi de la o persoană la alta, iar în momentul în care le vor primi să prezinte o observaţie/revelaţie pe care o pot face la adresa membrilor grupului şi o aşteptare pentru următoarele activităţi. *(timp: 10 minute)*

Activitatea 2	EU sunt…
Obiective specifice:	1.Identificarea caracteristicilor personale 2. Exersarea abilităţii de auto-prezentare
Resurse:	• *Procedurale:* brainstorming-ul, conversaţia euristică, exerciţiul, turul galeriei • *Materiale:* fişa de lucru „Eu sunt…", markere, pixuri, coli de hârtie.

Desfăşurarea activităţii:

Exerciţiu de energizare: *Statistici de grup* - În sala de grup vor fi delimitate trei zone: „Mi se potriveşte foarte bine", „Mi se potriveşte oarecum", „Nu mi se potriveşte". Consilierul va propune grupului să vină în faţă şi să se poziţioneze într-una dinret cele trei zone marcate în funcţie de cât de mult i se potriveşte fiecare dintre afirmaţiile pe care propunătorul le va citi cu voce tare. (Anexa 1, *Sunt o persoană care…*)

Durata: 10 minute

Activităţi specifice temei:

1. Se va distribui elevilor fişa *„Eu sunt…"* (Anexa 2) şi li se va cere să completeze spaţiile libere ale poeziei cu caraceristicile, informaţiile care se potrivesc cel mai bine situaţiei descrise. Ulterior, acestia vor „ataşa" portretului expus, poezia completată.

Durata: 7 minute

2. *Vernisajul portretelor* – Utilizând ca metodă „Turul galeriei", fiecare elev, va „analiza" portretele colegilor, realizate şi expuse în activitatea precedentă si va nota în dreptul a cel puţin două portrete, doua mesaje pozitive.

Durata: 10 minute

3. Procesare: Cum vi s-a părut exerciţiul?

-Cum v-aţi simţit atunci când a trebuit sa vă descrieţi şi să vorbiţi despre voi?

-Ce aspect predomină în descrierea voastră cele pozitive sau cele negative?

Durata: 5 minute

4. Input teoretic. Pornind de la exerciţiile şi discuţiile aferente lor se clarifică termenii „identitate", „imagine de sine", „stimă de sine". Se analizează fişa de lucru „Harta imaginii de

sine" (Anexa 3) *(10 minute)*

5. Procesare:

- Care sunt sursele, elementele care contribuie la o stimă de sine scăzută?
- Din ce motive perioada adolescenţei este importantă pentru menţinerea şi dezvoltarea stimei de sine?
- Care sunt factorii care determină dezvoltarea unei stime de sine pozitive?

Durata: 5 minute

Evaluare: fiecare elev va aprecia activitatea realizată, evaluând pe o scală de la 1 la 5 eficienţa şi utilitatea informaţiilor. *Durata: 3 minute*

Activitatea 3	EUL oglindit în Fereastra JOHARI
Obiective specifice:	1. Identificarea şi ierarhizarea trăsăturilor personale; 2. Realizarea corespondenţei dintre percepţia asupra imaginii de sine şi percepţia pe care ceilalţi o au despre ei
Resurse:	• *Procedurale:* conversaţia euristică, lucru în grupuri mici, exerciţiul • *Materiale:* fişă de lucru „Fereastra JoHari", coli de hârtie, markere, flipchart, post-it-uri.

Desfăşurarea activităţii:

Exerciţiu de energizare: Consilierul solicită grupului ca o treime din numărul participanţilor să părăsească voluntar sala, până la următoarele indicaţii, restul persoanelor care rămân având sarcina de a forma un tren, cu o locomotivă şi vagoane. Persoanele din sală se roteasc prin încăpere, şuieră şi pufăie asemenea unui tren. La indicaţiile primite, vor intra în cameră, rând pe rând voluntarii. Când primul coleg va intra în cameră, se va prinde ca vagon la trenuleţul format, rotindu-se alături de aceştia. La scurt timp, trenul se opreşte, iar cei din grupul iniţial, pe rând, se întorc unul spre altul, fără a strica ordinea vagoanelor, şi mimează o întâlnire dintre două persoane, care se bucură, ridică braţele pentru a se îmbrăţişa, au o exclamaţie de bucurie şi chiar se apleacă unul spre celălalt simulând sărutarea pe ambii obraji. Când vine rândul celui dinaintea persoanei care tocmai a intrat şi a fost „ataşată vagoanelor existente", acesta face aceleaşi gesturi de bucurie către noul venit, până la sărutul din final, când se apleacă zâmbind spre colegul său, dar în loc să-l sărute pe obraz, scoate limba, se strâmbă, contrariindu-l. Jocul continua până la ultimul participant, fiecare nou-venit fiind pus de ultimul "vagon" al trenuleţului în situaţia de mai sus. *(10 minute)*

Activităţi specifice temei:

1. Activitate pe grupe: elevii, împărţiţi în grupe de câte 4-5, vor primi individual câte 4-5 liste de trăsături personale pozitive /negative (Anexa 4), corespunzătoare numărului de membri din grupă. Aceştia vor avea sarcina de a selecta (bifa) pentru el şi pentru fiecare dintre ceilalţi, câte cinci calităţi, respectiv cinci defectepe care consideră că le identifică la ei şi la colegii lor. Apoi, fiecare membru va distribui listele, bileţelele scrise, primind, la rândul lui de la colegi hârtiuţele cu calităţile/defectele personale, în viziunea partenerilor de echipă. *(timp de lucru: 15 minute)*

2. Fereastra JoHari (Anexa 5) Participanţilor li se distribuie o fişă cuprinzând Modelul JoHari. Într-o discuţie preliminară consilierul explică acestora conţinutul fişei şi modul în care autorii sintetizează conexiunile dintre modul în care ne percep ceilalţi, atitudinea lor faţă de noi şi propria noastră părere faţă de noi. *(timp de lucru: 5 minute)*

3. Fiecare elev îşi va completa propria fişă „Fereastra JoHari", notând în primul cadran – partea mea publică - acele calităţi şi defecte care se regăsesc atât în notele sale, cât şi pe listele celorlalţi, sau la majoritatea dintre ei; în al doilea cadran – partea mea inconştientă – acele trăsături care se regăsesc doar la ceilalţi pe bilete, nu şi la el; în cadranul al treilea – partea mea privată - se vor nota doar acele caracteristici care apar doar în biletul participantului şi nu şi la ceilalţi, ultimul cadran rămânând gol. *(5 minute)*

4. Procesare. Cursanţii sunt antrenaţi într-o activitate menită să-i ajute să descopere informaţii noi despre sine şi despre ceilalţi, cu scopul de a genera schimbare atitudinală faţă de sine şi faţă de lume.

- Cum te-ai văzut tu?
- Ce anume te-a condus la selectarea acelor trăsături şi nu altele?
- Cum te-au văzut colegii?
- Cât de diferite/asemănătoare sunt percepţiile lor în ceea ce te priveşte?
- Ce crezi că i-a determinat să te vadă aşa?
- Te-a surprins sau te-a contrariat ceva în calităţile şi defectele pe care ţi le-au indicat?
- Ce anume te-a făcut să consideri trăsătura X un element surprinzător/contrariant?
- Cât anume consideri că te reprezintă "portretul" obţinut acum şi ce anume te determină să consideri asta? *(timp de lucru: 10 minute)*

Evaluare: elevii vor nota pe un post-it un comentariu sau o întrebare în legătura cu tema activităţii. *(timp de lucru: 5 minute)*

Notă Programul cuprinde o serie de 12 întâlniri din care au fost selectate primele 3 pentru exemplificare.*

Anexe

Sunt o persoană care...

Instrucțiuni pentru lider: Copiați și tăiați. Oferiți câte un set fiecărui elev.

Sunt o persoană de încredere.	Sunt o persoană care munceşte din greu.
Sunt o persoană căreia îi place să-şi asume riscuri.	Sunt o persoană fără griji.
Sunt o persoană responsabilă.	Sunt o persoană care cedează la presiunea prietenilor.
Sunt o persoană care este atentă la sentimentele celorlalţi.	Sunt o persoană care crede că trebuie să fie perfectă.
Sunt un lider.	Sunt o persoană nesigură.
Sunt o persoană care îi urmează pe ceilalţi.	Sunt o persoană care îşi pune o „mască" şi nu sunt multe persoane care să mă cunoască prea bine.
Sunt o persoană sportivă.	Sunt o persoană mult mai sensibilă decât las să se vadă.
Sunt o persoană care este onestă cu părinţii.	Sunt o persoană care se înfurie foarte repede.
Sunt o persoană preocupată de performanţa şcolară.	Sunt o persoană care se simte inadecvat în situaţii sociale.

Sunt o persoană care se îngrijorează mult în legătură cu părerea celorlalţi.	Sunt o persoană care îşi realizează bine managementul timpului.
Sunt o persoană care se îngrijorează pentru viitor.	Sunt o persoană căreia îi este ruşine de unele lucruri făcute în trecut.
Sunt o persoană care îşi face prieteni cu uşurinţă.	Sunt o persoană respectată de alţii.
Sunt o persoană care se adaptează cu uşurinţă la situaţii noi.	Sunt o persoană mulţumită de propria viaţă.
Sunt o persoană care îşi susţine drepturile.	Sunt o persoană care poate face greşeli fără a începe să se desconsidere.
Sunt o persoană preocupată de propria reputaţie.	Sunt o persoană independentă.

Eu sunt...

Eu sunt .....(două lucruri care sunt adevărate despre voi)
Mă întreb ..... (despre ceva care te interesează)
Aud ..... (imaginează-ţi că auzi ceva)
Vreau .....(ceva ce vrei cu adevărat)
Eu sunt .....(la fel ca primul vers)
Mă prefac .....va ce pretind sau mă comport ca şi cum ar fi adevărat)
Simt ..... (ceva ce simţi chiar acum)
Ating .....(imaginează-ţi ceva ce atingi)
Sunt îngrijorat ..... (de ceva ce este în mintea ta)
Plâng..... (fiindcă există ceva care doare sau care te dezamăgeşte)
Eu sunt .....(la fel ca primul vers)
Înţeleg..... (ceva ce ştii că este adevărat)
Spun .....(ceva ce crei într-adevăr)
Încerc ..... (ceva pentru care depui efort)
Nădăjduiesc ..... (ceva la care speri)
Eu sunt .....(la fel ca primul vers)

Harta imaginii de sine

Lista de trăsături personale pozitive/ negative

competent	tolerant	adaptabil	îndrăzneţ	curajos
calm	apropiat	vesel	isteţ	complex
încrezător	demn de încredere	respectabil	energic	extravertit
prietenos	altruist	fericit	ajută colegii	idealist
independent	ingenios	inteligent	introvertit	prietenos
informat	logic	afectuos	matur	modest
dinamic	bun observator	organizat	răbdător	puternic
mulţumit de sine	tăcut	relectează	relaxat	etic
sensibil	iscoditor	asertiv	se cunoaşte pe sine	raţional
sentimental	rezervat	zăpăcit	spontan	înţelegător
tensionat	loial	afectuos	prevăzător	spiritual
incompetent	intolerant	inflexibil	timid	temător
violent	distant	ursuz	puţin isteţ	simplu
neîncrezător	iresponsabil	vulgar	apatic	retras
ostil	egoist	nefericit	nu ajută colegii	cinic
are nevoie de ajutor	fără imaginaţie	fără haz	obraznic	dur
neştiutor	iraţional	rece	copilăros	lăudăros
blazat	slab observator	neorganizat	nerăbdător	slab
jenat	ygomotos	distrat	panicat	neetic
insensibil	automulţumit	pasiv	încrezut	pripit
imparţial	melodramatic	leneş	predictibil	aspru
distrat	neloial	rece	nesăbuit	fără umor

Fereastra JOHARI

	Cunoscut mie	Necunoscut mie
Cunoscut celorlalţi	1. PARTEA MEA PUBLICĂ Date despre mine şi comportamentul meu cunoscute atât mie, cât şi celorlalţi.	2. PARTEA MEA INCONŞTIENTĂ Date despre mine pe care ceilalţi le observă, dar pe care eu nu le ştiu.
Necunoscut celorlalţi	3. PARTEA MEA PRIVATĂ Date despre mine pe care le ştiu numai eu şi sunt necunoscute celorlalţi	4. PARTEA MEA POTENŢIALĂ Date despre mine care sunt necunoscute atât mie, cât şi celorlalţi.

Capitolul III

INTERVENŢIILE SPECIALIZATE ÎN LUCRUL CU COPIII CU CES

RAPORT DE EVALUARE INIŢIALĂ

Nume responsabil intervenţii specializate: Barbacaru Mihaela-Sorina

Nume caz: I.A.
Nume părinte/reprezentant legal: I.D.
Date socio-demografice ale copilului cu CES
Sex: F / M Data naşterii _____
Localitate rezidentă: Botoşani, Judeţ: Botoşani, Mediul:Urban
Nivelul de şcolarizare (dacă este cazul) _____

Imagine de ansamblu (vârsta la care au fost observate primele probleme, primele semne îngrijorătoare pentru aparţinători, etc.)

La naştere s-a observat că are Sindrom Langdon-Down .

Debutul problemelor (scurtă descriere)

S-a confruntat cu probleme de sănătate imediat după naştere.

Există elemente care îi îngrijorează pe aparţinători?

Da. Teama familiei că nu se va descurca singură deoarece dobândeşte greu autonomie personală.

Istoric medical

Diagnostic prezent: Sindrom Langdon-Down, întârziere medie în dezvoltarea psihică
Data diagnosticarii: la naştere
Afecţiuni conexe

Întârziere medie în dezvoltarea psihică

Intervenţia curentă/anterioară oferită copilului

A beneficiat de terapie la C.S.M. din cadrul Spitalului de Copii Botoşani: logopedie, ergoterapie, kinetoterapie.
La şcoală beneficiază din clasa pregătitoare de profesor itinerant.

Repere în dezvoltare

1. Dezvoltarea motrică generală şi fină

Dezvoltare motrică generală deficitară. Motricitatea fină insuficient dezvoltată, coordonarea oculo-motorie şi bimanuală afectate.

2. Dezvoltarea structurilor perceptiv-motrice

Dificultăţi de integrare senzorială, motricitate grosieră şi specifică afectate, structuri perceptiv motrice de bază neînsuşite.

3. Abilităţile lingvistice & Utilizarea limbajului sau a comunicării

Dificultăţi în înţelegerea contextului în care se desfăşoară conduita verbală; capacitate scăzută de organizare şi coordonare a acţiunilor în conformitate cu comanda verbală.

Vocabular slab dezvoltat, neprecizat, decalaj accentuat între vârsta cronologică şi posibilităţile de exprimare verbală.

Întâmpină dificultăţi în identificarea şi verbalizarea obiectelor, fenomenelor, acţiunilor.

4. Interacţiunile sociale, competenţa socială

Manifestă autonomie personală parţială, nu sesizează pericole; imaturitate afectivă.

5. Abilităţi cognitive

Caracter fragmentar al percepţiei, capacitate alterată de reprezentări. Operaţii mintale imprecise şi inerte. Competenţele cognitive nu corespund vârstei cronologice.

6. Preocupările / interesele copilului

Nu manifestă interese sau preocupări deosebite.

7. Observaţii generale:

Deşi a beneficiat de intervenţii terapeutivce specifice de la o vârstă timpurie, progresul inregistrat în timp este anevoios, cu perioade de stagnare sau chiar regres.

PROGRAM DE INTERVENŢIE PERSONALIZAT

Date personale ale elevului:

Nume şi prenume: D.A.

Data naşterii:

Şcoala:

Clasa: a III-a

An şcolar: 2021-2022

Responsabil intervenţii specializate: Barbacaru Mihaela-Sorina

Evaluare psihologică:

Comportament psihomotric: motricitate grosieră şi specifică insuficient dezvoltate, structuri perceptiv motrice de bază însuşite, cele spaţio-temporale insuficient consolidate.

Comportament cognitiv:
- caracter fragmentar al percepţiei, capacitate alterată de reprezentare;
- operaţii mintale imprecise şi inerte;
- competenţele cognitive nu corespund vârstei cronologice;
- prezintă deficit de concentrare a atenţiei şi dificultăţi mnezice;
- prezintă disfuncţii cognitiv - executive: control inhibitor, capacitate de amânare a răspunsului imediat, alocarea resurselor atenţionale, planificarea şi flexibilitatea cognitivă sau a memorie de lucru; dificultăţi în reactualizarea informaţiilor; prezintă dificultăţi în reţinerea informaţiilor care îi sunt utile din perspectiva formulării unor planuri de viitor; are dificultăţi în a învăţa din obsevarea comportamentului celuilalt care se explică prin dificultatea de a reţine secvenţele comportamentale observate; dificultăţi în a avea reacţii care să ţină cont de consecinţele comportamentului său asupra altor persoane;
- inadecvarea limbajului la situaţii concrete, stereotipii verbale, dislexie-disgrafie.

Comportament social-afectiv: Manifestă comportamente stereotipe. Dacă îi este atrasă atenţia menţine contactul vizual cu persoana de referinţă. Relaţionează bine cu aceasta, înţelege majoritatea solicitărilor, dar uneori răspunde inadecvat. Manifestă autonomie personală parţială. Reactivitate emoţională inadecvată faţă de un eveniment normal de viaţă; dificultăţi în anticiparea reacţiilor emoţionale viitoare asociate cu contexte similare
Capacităţi şi competenţe, abilităţi, puncte slabe, nevoi: Necesită supraveghere şi sprijin psihopedagogic permanent.

Examinarea limbajului:
Integritatea anatomo-funcţională a aparatului fono-articulator: nu prezintă disfuncţiona-lităţi ale aparatului fono-articulator.
Funcţia auditivă: insuficientă exersare a auzului fonematic; dificultăţi în discriminarea auditivă a sunetelor.
Emiterea sunetelor: pronunţie deficitară a unor sunete/cuvinte.
Nivelul de dezvoltare a vocabularului: nu stăpâneşte bine toate abilitatile lingvistice, este capabil să poarte o conversatie simplă cu un adult.
Limbaj impresiv: unele dificultăţi în înţelegerea contextului în care se desfăşoară conduita verbală.
Limbaj expresiv: vocabular slab dezvoltat, decalaj accentuat între vârsta cronologică şi posibilităţile de exprimare verbală.

Diagnostic psihologic:
Tulburări din spectrul autist

Obiective ale intervenţiei:
I.Domeniul de intervenţie: *Educarea limbajului şi a comunicării*
A. Dezvoltarea abilităţilor de receptare orală B. Dezvoltarea abilităţilor de exprimare orală C. Corectarea tulburărilor limbajului scris
II.Domeniul de intervenţie: *Cognitiv (Citire – Scriere – Comunicare, Matematică)*
A. Dezvoltarea abilităţilor de receptare a limbajului scris B. Dezvoltarea abilităţilor de exprimare în scris C. Formarea şi dezvoltarea mecanismelor de operare acţională şi de rezolvare a problemelor
III.Domeniul de intervenţie: *Social-afectiv (autonomie personală, socială; maturizare afectiv-emoţională)*
A. Formarea şi dezvoltarea unor comportamente adaptative în relaţia cu mediul înconjurător (natural şi social) B. Achiziţionarea abilităţi sociale adecvate

PLANIFICAREA PROGRAMULUI DE INTERVENŢIE PERSONALIZAT

Domeniul de intervenţie:
Scopul programului de intervenţie:

Competenţa	Obiective operaţionale	Conţinuturi
1. Dezvoltarea auzului fonematic - formarea capacităţii de diferenţiere fonematică	- să perceapă corect fonemele prin exersarea analizei fonetice (de la propoziţie la cuvânt, silabă, sunet);	exerciţii de analiză fonetică
2. Formarea abilităţilor în plan lexico-grafic	- să citească corect, cursiv, conştient şi expresiv texte scurte; - să redea corect, cu cuvinte proprii, un text citit, respectând logica intrinsecă a acestuia; - să transcrie corect, lizibil un text dat; - să scrie corect după dictare	exerciţii de citire exerciţii de povestire exerciţii de transcriere exerciţii de scriere după dictare

Domeniul de intervenţie:
Scopul programului de intervenţie:

Competenţa	Obiective operaţionale	Conţinuturi
1. Explorarea elementelor şi fenomenelor lumii înconjurătoare prin acţiuni de tip matematic	- să explorareze mediul înconjurător prin intermediul mai multor analizatori;	Exerciţii de explorare şi descoperire a obiectelor din mediul înconjurător, prin antrenarea mai multor analizatori (auditiv/ vizual, tactil etc.)
	- să manipuleze obiectele şi să le ordoneze după anumite criterii	Exerciţii de explorare a obiectelor din mediul înconjurător: - exerciţii de grupare a obiectelor pe categorii; - exerciţii de sortare şi clasificare după anumite criterii; - exerciţii de ordonare şi seriere după un criteriu, cu precizarea poziţiei într-o serie („primul”, „ultimul”, „al doilea)

EDUCAREA LIMBAJULUI ŞI A COMUNICĂRII

dezvoltarea abilităţilor de receptare/exprimare orală şi corectarea tulburărilor limbajului oral şi a celui scris

Metode şi mijloace didactice	Metode şi instrumente de evaluare	Perioada de timp	Observaţii
demonstraţia, conversaţia, metoda fonetică, analitico-sistetică, jocul didactic, imagini, fişe, soft-uri educaţionale	aprecieri stimulative privind corectitudinea execuţiei sarcinilor.	septembrie	Este necesar să se asigure repetiţia tuturor exerciţiilor însuşite anterior. Elementele noi se intercalează cu cele considerate uşoare pentru a se reduce frustrarea şi a se facilita reuşita.
demonstraţia, exerciţiul, liste de cuvinte, texte - explicaţia, conversaţia, exerciţiul, cărţi cu texte, fişe, soft-uri educaţionale - explicaţia, conversaţia, exerciţiul - exerciţiul, fişe, soft-uri educaţionale	aprecieri stimulative aprecieri stimulative	octombrie noiembrie decembrie ianuarie	

COGNITIV

dezvoltarea abilităţilor de receptare/exprimare a limbajului scris; formarea şi dezvoltarea mecanismelor de operare acţională şi de rezolvare a problemelor

Metode şi mijloace didactice	Metode şi instrumente de evaluare	Perioada de timp	Observaţii
conversaţia, jocul didactic, jocuri PC, figuri geometrice; jucării, planşe, jetoane, explicaţia, demonstraţia exerciţiul	aprecieri stimulative	septembrie octombrie	Este necesar să se asigure repetiţia tuturor exerciţiilor însuşite anterior. Elementele noi se intercalează cu cele considerate uşoare pentru a se reduce frustrarea şi a se facilita reuşita.
conversaţia, jocul didactic, jocuri PC, explicaţia, demonstraţia, exerciţiul, munca independentă	aprecieri stimulative privind corectitudinea răspunsului la stimulii verbali.	noiembrie	

2. Formarea şi dezvoltarea mecanismelor de operare acţională şi de rezolvare a problemelor simple	Identificarea poziţiei spaţiale a obiectelor	Exerciţii de discriminare vizuală a poziţiei spaţiale a obiectelor Exerciţii de poziţionare a obiectelor în spaţiu după comandă dată

Domeniul de intervenţie:
Scopul programului de intervenţie:

Competenţa	Obiective operaţionale	Conţinuturi
A. Formarea şi dezvoltarea unor comportamente adaptative în relaţia cu mediul înconjurător (natural şi social)	-să recunoască gesturi şi mimică facială	exerciţii practice de comunicare nonverbală (gesturi cu semnificaţie socială) şi verbală în vederea relaţionării pozitive
	- să urmeze instrucţiunile primite şi să finalizeze sarcina în ritm propriu	exerciţii de realizare a instrucţiunilor
B. Exersarea conduitei independente pentru integrarea în plan social	- să stabileasca cu cei din jur relaţii, utilizând diverse forme de comunicare	jocuri de stimulare şi de dezvoltare a diferitelor tipuri de comunicare (mimico-gestuală; verbală)

FIŞA DE MONITORIZARE A EVOLUŢIEI ÎN DEZVOLTAREA COPILULUI

Numele şi prenumele beneficiarului: D. D..
Responsabil intervenţii specializate: Barbacaru Mihaela-Sorina
Luna noiembrie 2021

Domeniul de dezvoltare	Data înregistrării informaţiei	Progrese înregistrate
PSIHOMOTRIC	25.11.2022	Identifică şi descrie părţile corpului şi organele de simţ. Recunoalte şi numeşte figuri geometrice, cu sprijin din partea adultului. Se orientează în timp şi spaţiu cu dificultate.
COGNITIV	26.11.2022	Uneori recunoalte caracteristicile unui eveniment, a unei acţiuni Uneori, cu ajutor din partea adultului, utilizează informaţia dobândită într-un alt context sau mod.
LIMBAJUL ŞI COMUNICAREA	26.11.2022	Reacţionează sau răspunde cu sprijin la sarcinile/ instrucţiunile sau întrebările adresate. Cu dificultate înţelege cuvinte care exprimă grade de rudenie, acţiuni şi situaţii, stări de spirit şi sentimente, antonime; Citeşte greoi texte scurte.
SOCIAL-AFECTIV	25.11.2022	Asociază, cu ajutorul adultului, emoţiile cu cuvinte şi expresii faciale: bucurie, tristeţe, teamă, supărare etc. Semnalează uneori adulţilor situaţii problematice simple pentru a interveni. Iniţiază o activitate împreună cu alt copil sau copii la îndemnul adultului. Respectă reguli simple în diferite contexte sociale, cu reamintire din partea adultului.

conversaţia, jocul didactic, explicaţia, demonstraţia, exerciţiul, jocuri PC	aprecieri stimulative privind corectitudinea răspunsului	decembrie ianuarie	

SOCIAL-AFECTIV (autonomie personală, socială, maturizare-emoțională)
dezvoltarea comportamentelor de integrare în plan social

Metode şi mijloace didactice	Metode şi instrumente de evaluare	Perioada de timp	Observaţii
jocuri de rol, demonstraţia, exerciţiul	aprecieri verbale/ întăriri pozitive	septembrie octombrie	
exerciţiul jocul didactic	aprecieri verbale/ întăriri pozitive	noiembrie	
audiţii, vizionări (cântece pentru copii, desene animate)	aprecieri verbale/ întăriri pozitive	decembrie ianuarie	

Recomandări, propuneri
Activităţi de rutină cu sarcini de lucru enunţate de adult. De exemplu: să facă/ să aducă ceva. Conversaţii/discuţii despre activităţile zilnice a copilului, preferinţele sale, etc. Discuţii în baza poveştilor, imaginilor despre familie, natură sau diverse situaţii din viaţa cotidiană, etc. Exerciţii de citire/scriere.
Discuţii despre evenimentele personale din viaţa copilului. Jocuri şi activităţi ce necesită transferul de informaţii şi experienţă.
Activităţi de rutină cu sarcini de lucru enunţate de adult. De exemplu: să facă/ să aducă ceva, etc. Conversaţii/discuţii despre activităţile zilnice a copilului, preferinţele sale, etc. Discuţii în baza poveştilor, imaginilor despre familie, natură sau diverse situaţii din viaţa cotidiană, etc. Exerciţii de citire/scriere.
Exerciţii de identificare a emoţiilor de bază: bucurie, tristeţe, frică, furie etc.; Exerciţii de recunoaştere a unor situaţii problematice; Exerciţii-joc de iniţiere a unor conversaţii, a unor jocuri;

PROIECT DIDACTIC

PROPUNĂTOR: Anton Cristina

DISCIPLINA: TERAPIA TULBURĂRILOR DE LIMBAJ (DISLALIE)

TIPUL ACTIVITĂŢII: TERAPIE INDIVIDUALĂ

SUBIECTUL ACTIVITĂŢII: Dezvoltarea auzului fonematic şi a capacităţii de comunicare verbală şi nonverbală

OBIECTIVE OPERAŢIONALE:

O1 – să despartă corect cuvintele în silabe;

O2 – să diferenţieze consoanele surde de cele sonore şi sunetele cu punct de articulare apropiat;

O3 – să facă analiza fonetică a cuvintelor cu precizarea corectă a primului sau ultimului sunet din cuvânt sau a poziţiei unui sunet în cuvânt;

O4 – să transforme cuvinte prin înlocuirea sunetelor sau silabelor sau prin completarea acestora cu un sunet sau o silabă;

O5 – să identifice şi să exprime corect expresii mimico-faciale;

O6 – să asculte şi să reacţioneze corespunzător la mesajele / informaţiile din mediul înconjurător;

O7 – să execute corect exerciţii pentru antrenarea aparatului fonoarticulator şi de respiraţie verbală şi nonverbal;

O8 – să participe cu interes la activitate.

METODE ŞI PROCEDEE:

Conversaţia, explicaţia, jocul didactic, exerciţiul, demonstraţia, exemplificarea, imitaţia.

MATERIALE:

Jetoane cu imagini , lipici, fişe de lucru, imagini ale unor animale sălbatice, creioane colorate, oglinda, marker roşu.

DESFĂŞURAREA ACTIVITĂŢII

Nr. Crt.	Secvenţele lecţiei	Ob	Timp	Conţinutul instructiv – educativ	Metode	Evaluare
1.	Moment organizatoric		2min	Se va crea climatul favorabil desfăşurării lecţiei. Se va pregăti materialul didactic necesar.	Conversaţia	
2.	Captarea atenţiei, prezentarea temei şi a obiectivelor lecţiei	O_8	1min	Se prezintă copilului materialul ilustrativ, principalele activităţi şi recompensele ce pot fi primite pentru îndeplinirea corectă a acestora.	Conversaţia Jocul didactic	
3.	Reactualizarea structurilor învăţate anterior	O_2 O_1 O_3	1min 1min 4min 5min 1min	1. Imitarea diferitelor sunete (onomatopee) emise de vietăţile/ obiectele identificate pe cartonaşe (Cum face ...?, Cine face .....?): musca (bzzzz-bzzzz), greierul (cri-cri), telefonul (ţrrrr), şarpele (ssss), vântul (vâjjjjj), linişte (şşşşş), frigul (brrrrr), oprim calul (prrrr). 2. Exerciţiu de pronunţare a unor serii de silabe opuse, luate din cuvinte paronime, şi a unor silabe simple opuse: - sa, se, si, so, su, să, sâ/ za, ze, zi, zo, zu, ză, zâ - la, le,li, lo, lu, lă, lâ - şa-sa, şu-zu, se-ze, to-do 3. Subliniază imaginea corespunzătoare cuvântului auzit (car, lac, şoc, bară, gogoşi) şi pronunţă perechile de cuvinte (cal-car, lac-rac, şoc-joc, pară-bară, cocoşi-gogoşi) (Fişa de lucru nr. 1) 4. Desparte în silabe cuvintele care denumesc imaginile de mai jos. Precizează primul şi ultimul sunet al acestora (logopedul notează sunetele specificate de copil). (Fişa de lucru nr. 1) 5. Repetă după mine: “Pe cap un capac, pe capac un ac.”	Jocul didactic Demonstraţia Imitaţia Exerciţiul Explicaţia	Se evaluează corectitudine a percepţiei şi pronunţiei sunetelor Se evaluează corectitudine a efectuării exerciţiilor (despărţire în silabe, pronunţie şi analiză fonetică)

Nr. Crt.	Secvenţele lecţiei		Timp	Conţinutul instructiv – educativ	Metode	Evaluare
4.	Intervenţia terapeutică	O_4 O_4 O_5 O_6 O_5 O_6 O_7		1. Adaugă la începutul cuvântului care denumeşte imaginea (rac) sunetul "a" şi apoi silaba "să". Pronunţă cuvintele nou formate. Adaugă pe rând silabei "soa" silabele "re" şi "le". Desenează imaginea corespunzătoare cuvântului format. (Fişa de lucru nr. 2) 2. Înlocuieşte sunetele S cu Z şi V cu B. Descoperă imaginea cuvintelor formate! (Fişa de lucru nr. 2) 3. Spune cum mă simt (furioasă, mirată). Cum se simte un copil la care latră un câine? Dar unul care s-a lovit la genunchi? Dar unul care a câştigat un concurs? Pentru fiecare situaţie imită expresia de pe faţa copilului şi sunetele emise de acesta apoi alege cartonaşul corespunzător şi lipeşte-l în dreptul fiecărei situaţii. Dă o culoare fiecărei stări. (Fişa 2) 4. Exerciţiu de ascultare şi reacţie: se citeşte un fragment din «Capra cu trei iezi» timp în care copilul menţine contactul vizual şi auditiv, emiţând onomatopeele auzite şi imitând expresia emoţională potrivită. (Fişa nr.2) 5. Exerciţii pentru antrenarea aparatului fono-articulator: ţuguierea buzelor, umflarea obrajilor, limba sub forma de căuş, închiderea şi deschiderea gurii, mişcări de înghiţire. 6. Jocuri pentru stimularea respiraţiei: nonverbale - imită suspinul unui copil care plânge şi o umbre-lă care se închide şi deschide, verbale - pronunţie de onomatopee (maşină poliţie) şi numere pe o singură expiraţie.	Exerciţiul Explicaţia Jocul didactic Exemplificarea Imitaţia	Se evaluează capacitatea de analiză şi sinteză fonetică Se evaluează capacitatea de identificare şi exprimare a expresiilor mimico-faciale şi expresiilor verbale corespunzătoare Se apreciază corectitudinea executării exerciţiilor
5.	Obţinerea performanţei	O_1 O_3 O_7	5min	Exerciţiu final: se aleg imagini cu animale sălbatice (2-3) a căror denumire va fi mai întâi pronunţată greşit de către logoped şi apoi despărţită în silabe, pe o singură expiraţie, prin bătaie din palme.	Exerciţiul Jocul didactic	Se evaluează corectitudinea efectuării exerciţiului
6.	Încheierea activităţii		1min	Se apreciază şi se felicită elevul pentru modul în care s-a descurcat la activitate.		

Fişa de lucru nr. 1

1. Subliniază imaginea corespunzătoare cuvântului auzit şi pronunţă apoi perechile de cuvinte.

CAR

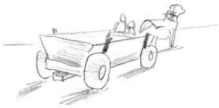

LAC

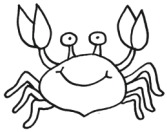

ŞOC

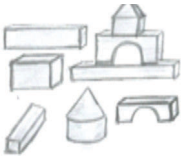

BARĂ

GOGOŞI

2. Desparte în silabe cuvintele care denumesc imaginile de mai jos. Precizează primul şi ultimul sunet al acestora:

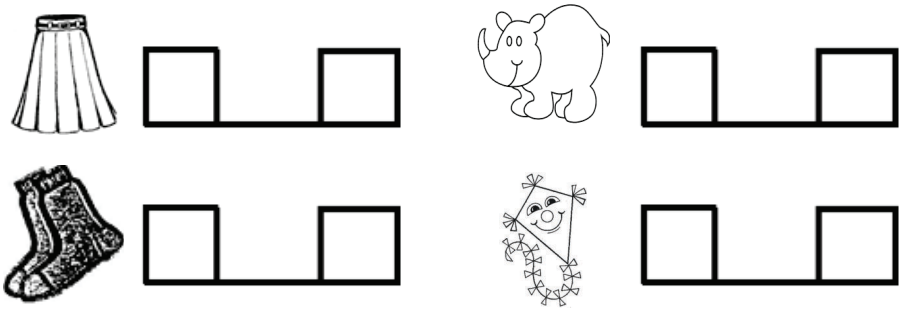

3. Repetă după mine: "Pe cap un capac, pe capac un ac."

Fişa de lucru nr.2

1. Adaugă la începutul cuvântului care denumeşte imaginea (rac) sunetul "a" şi apoi silaba "să". Pronunţă cuvintele nou formate. Adaugă pe rând silabei "soa" silabele "re" şi "le". Desenează imaginea corespunzătoare cuvântului format.

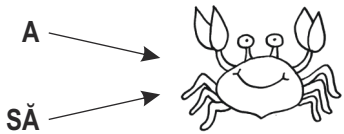

2. Înlocuieşte sunetele S cu Z şi V cu B:

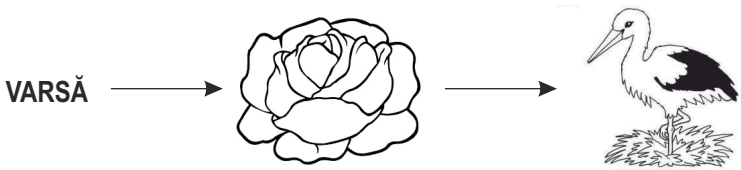

3. Spune cum mă simt (furioasă, mirată). Cum se simte un copil la care latră un câine? Dar unul care s-a lovit la genunchi? Dar unul care a câştigat un concurs? Pentru fiecare situaţie imită expresia de pe faţa copilului şi sunetele emise de acesta apoi alege cartonaşul corespunzător şi lipeşte-l în dreptul fiecărei situaţii. Dă o culoare fiecărei stări.

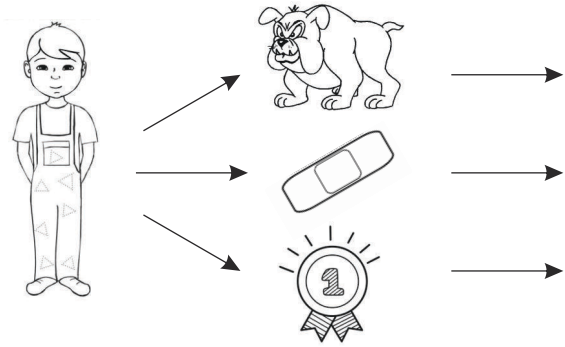

4. Fragment „Capra cu trei

„Într-un târziu s-a întors capra de la piaţă: Meeee! Iedul cel mic, într-un suflet, i-a deschis uşa:

- Vai-vai! Lupul mi-a mâncat fraţii!

Mama a început să-şi bocească fiii:

- Of-of! Nu pot să creeeed!
- Ahhh! Măi-măi lupule, veeeezi tu ce te aşteaaaaptă!”

Suntem împreună,

Obiectivul general al proiectului este asigurarea accesului la o educaţie de calitate pentru copiii cu nevoi educaţionale speciale, la nivelul a două regiuni – Botoşani, România şi Bălţi, Republica Moldova, prin formarea a 10 formatori, care să creeze o reţea educaţională transfrontalieră şi care la rândul lor vor forma alte 200 de cadre didactice, precum şi consilierea a 2000 de părinţi privind accesul egal la educaţie şi asigurarea unui climat educaţional specific educaţiei incluzive.

Rezultate:

- S-a realizat o mai bună incluziune a copiilor cu nevoi educaţionale speciale în învăţământul de masă, prin formarea / dezvoltarea competenţelor profesionale ale cadrelor didactice şi crearea de servicii de intervenţie personalizate;
- S-a asigurat accesul la o educaţie de calitate pentru copiii cu cerinţe speciale din 10 şcoli obişnuite din România şi din Republica Moldova, alături de ceilalţi copii;
- Au fost asigurate servicii de specialitate (recuperare, terapie educaţională, consiliere şcolară) în cele 10 şcoli din România şi din Republica Moldova;
- S-a creat o reţea educaţională transfrontalieră formată din 10 formatori, care va putea asigura formarea şi consilierea cadrelor didactice şi părinţilor şi în perioada de după încheierea proiectului;

pentru tine, copile!

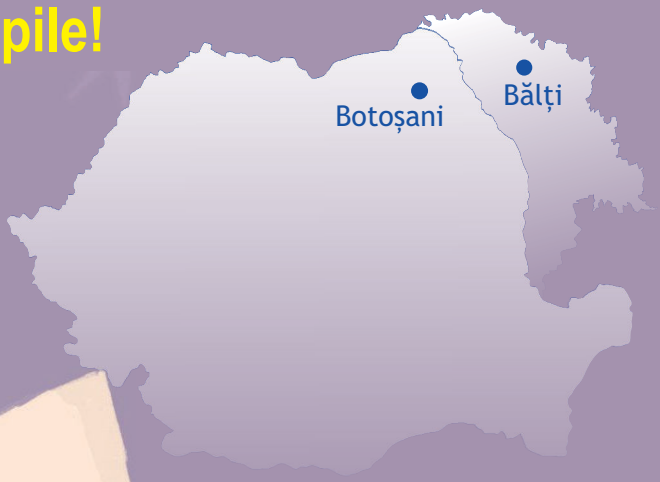

• Au fost formate peste 200 cadre didactice şi consiliati 2000 de părinţi privind accesul egal la educaţie şi asigurarea unui climat educaţional specific educaţiei incluzive, în sensul educării şi sprijinirii tuturor factorilor implicaţi în educaţia copiilor pentru înţelegerea şi acceptarea diferenţelor dintre ei;

• S-a acordat sprijin personalului didactic şi directorilor de şcoli în procesul de proiectare şi aplicare a programelor de integrare: accesul efectiv al copiilor cu cerinţe educaţionale speciale la programul şi resursele şcolii, programe de sprijin individualizate pentru copiii cu nevoi educaţionale speciale, organizarea activităţilor instructiv-educative şcolare şi extraşcolare. Beneficiarii proiectului sunt copiii/eleviii din cele 10 şcoli pilot din cadrul proiectului (1000 din România şi 1000 din Republica Moldova)

A luat ceva timp să percepem şi să nu mai punem la îndoială necesitatea şi utilitatea Educaţiei incluzive. Prezentul Ghid reprezintă produsul activităţii echipelor de implementare a Proiectului „Împreună pentru o integrare educaţională mai bună a copiilor cu cerinţe educaţionale speciale”, **2SOFT/1.1/133.**

Obiectivul general al proiectului a urmărit asigurarea accesului la o educaţie de calitate pentru copiii cu cerinţe educaţionale speciale la nivelul a două regiuni (din România, judeţul Botoşani şi Republica Moldova, municipiul Bălţi), prin consolidarea reţelei educaţionale transfrontaliere (10 formatori), care au format câte 100 de cadre didactice, precum şi dezvoltarea mediilor educaţionale incluzive prin consultarea a câte 1000 de părinţi privind accesul egal la educaţie şi asigurarea unui climat educaţional specific educaţiei incluzive, formarea atitudinilor corecte faţă de diversitate la elevi şi cadre didactice dar şi asigurarea intervenţiilor specializate pentru câte 50 de copii cu cerinţe educaţionale speciale.

Rezultate scontate în urma activităţilor realizate:

- a crescut calitatea procesului educaţional incluziv prin formarea/dezvoltarea competenţelor profesionale ale cadrelor didactice şi a specialiţtilor ce acordă servicii de suport copiilor cu cerinţe educaţionale speciale;
- copiii cu CES din instituţiile de învăţământ din mun. Bălţi şi jud. Botoşani, alături de ceilalţi copii, sunt incluşi în proces educaţional de calitate;
- au fost asigurate servicii specializate (recuperare, terapie educaţională, consiliere şcolară) pentru 100 copii cu CES în cele 10 şcoli pilot;
- reţea educaţională transfrontalieră formată din 10 formatori, care va fi o resursă pe termen lung inclusiv şi în perioada de după încheierea proiectului, în formarea şi consilierea cadrelor didactice şi a părinţilor pe aspectul educaţiei incluzive;
- 200 cadre didactice din Botoşani şi Bălţi formate în individualizarea procesului educaţional şi asigurarea un climat educaţional specific educaţiei incluzive;
- 2000 de părinţi consultaţi privind drepturile copiilor, în special accesul egal la educaţie de calitate;
- asistenţă metodologică acordată cadrelor manageriale şi didactice în asigurarea accesului la procesul educaţional de calitate pentru copiii cu CES, organizarea, planificarea, realizarea procesului.

Acest Ghid cuprinde practici şi instrumente care contribuie la dezvoltarea unui mediu educaţional cu adevărat incluziv, care prevede reducerea barierelor la învăţare şi participare, presupune mobilizarea resurselor instituţiei întru a răspunde nevoilor tutror copiilor.

În special, au fost incluse experienţe, produse din toate instituţiile pilot, întru a contura punctele commune, dar şi în baza diferenţelor să ne lărgim spectrul de resurse şi competenţea experienţei internaţionale, cu concluziile de rigoare utile pentru crearea unui mecanism structurat de abordări şi intervenţii.

Menţionăm că asigurarea accesului egal la educaţie constituie priorităţi pentru Sistemele educaţionale din mun. Bălţi şi jud. Botoşani. Deşi s-au înregistrat progrese în domeniul educaţiei incluzive în cadrul învăţământului general, considerăm că acesta rămâne a fi un aspect care trebuie dezvoltat continuu, şi să se extindă dincolo de şcoala generală.

Subsemnează Tatiana Dubiţkaia, Viceprimar al mun. Bălţi

În opt ani de zile de dezvoltare a Educaţiei Incluzive în Republica Moldova, constatăm că schimbarea a avut loc: *există un cadru legal, structuri, instrumente, profesionişti dedicați şi cel mai important copii cu cerințe educaționale speciale care învață, alături de colegii săi în instituțiile de învățământ din localitatea şi districtul în care locuiesc.*

Oricum, la moment, nici o şcoală nu poate pretinde că este complet incluzivă. Promovarea unei abordări incluzive este un proces continuu care ar trebui să implice întreaga şcoală şi să vizeze punerea în practică a unui set de valori incluzive. Astfel de valori precum: egalitate, drepturi, participare, comunitate, respect pentru diversitate, durabilitate, non-violenţă, încredere, compasiune, onestitate, curaj etc.

Pentru ca educaţia incluzivă să devină o realitate, este nevoie să ne focusăm pe:

1. Dezvoltarea competenţelor cadrelor didactice în individualizarea procesului educaţional;
2. Dezvoltarea serviciilor de suport specializat;
3. Dezvoltarea mediilor educaţionale incluzive.

Şi nu în ultimul rând, valorificarea experienţei părinţilor şi implicarea acestora în procesul Educaţional.

O resursă indispensabilă pentru a atinge calitate pe această dimensiune sunt proiectele.

Proiectul transfrontalier ***" Împreună pentru o integrare educaținală mai bună a copiilor cu cerințe educaționale speciale", 2SOFT/1.1/133*** implementat de DÎTS, mun. Bălţi şi IŞJ Botoşani, care a urmărit obiectivul de a asigura accesul copiilor la o educaţie de calitate, a răspuns provocărilor actuale în dezvoltarea şcolii incluzive.

Îndemnăm cadrele didactice, părinţii şi factorii decisivi, să dezvolte în continuare competenţele, pentru promovarea şi implementarea calitativă a şcolii incluzive. În acest scop, pentru formarea continuă a personalului din învăţământul general, se propune prezentul Ghid în dezvoltarea competenţelor necesare pentru organizarea şi realizarea procesului educaţional din perspectiva educaţiei incluzive.

Cu deosebită apreciere,
Dana Lichii, psiholog, Şef Serviciul asistenţă psihopedagogică

Proiect finanțat de UNIUNEA EUROPEANĂ
Romania-Republic of Moldova
ENI-CROSS BORDER COOPERATION
INSPECTORATUL ŞCOLAR JUDEȚEAN BOTOȘANI
DIRECȚIA ÎNVĂȚĂMÎNT, TINERET ȘI SPORT, BĂLȚI

Prezentul Ghid a fost elaborat în cadrul Proiectului "***Împreună pentru o integrare educațională mai bună a copiilor cu cerințe educaționale speciale", 2SOFT/1.1/133*** implementat de DÎTS, mun. Bălţi şi IŞJ Botoşani.
Aprobat la şedinţa Catedrei de Ştiinţe ale educaţiei, Universitatea de Stat "Alecu Russo" din Bălţi (proces – verbal nr. 8, din 18.04.2022)

Coordonare generală: Dana Lichii, psiholog, grad didactic superior, manager de proiect.
AUTORI:
Cechina Natalia, psiholog, grad didactic II;
Bîbîlici Svetlana, psihopedagog, grad didactic II;
Ciobu Carolina, psiholog, grad didactic II;
Rusnac Valeria, pedagog, grad didactic II;
Goreaceea Nadejda, logoped, grad didactic II;
Ghirişan Tatiana, psiholog, grad didactic II;
Grosu Liliana, psiholog, grad didactic superior;
Galanton Diana, profesor de educaţie pentru societate, grad didactic superior, director adjunct, grad managerial I, IPLT „M. Eminescu";
Bujor Viorica, profesor de istorie, grad didactic superior, director LT „G. Coşbuc", grad managerial II;
Guţalov Lilia, învăţătoare, grad didactic superior, director Gimnaziul „Al. I. Cuza";
Goiman Valentina, învăţătoare, grad didactic superior, director Şcoala Primară „S.Vangheli", nr. 21, grad managerial I;
Grigorenco Ala, cadru didactic de sprijin, LT „G. Coşbuc", grad didactic II;
Dumbrovan Natalia, logoped, LT „G. Coşbuc", grad didactic II;

La elaborarea Ghidului au contribuit cadre didactice din instituţiile de învăţâmânt din mun. Bălţi, Şcoala Primară „S.Vangheli", nr.21, Liceul Teoretic „B.P.Hasdeu", Instituţia Publică Liceul Teoretic „M.Eminescu", Gimnaziul „Al.I.Cuza", Liceul Teoretic „G.Coşbuc" prin furnizare de materiale practice, adaptate de autori.

RECENZENŢI
Şova Tatiana, conferenţiar universitar, doctor, Şefa Catedrei de Ştiinţe ale educaţiei
Universitatea de Stat "Alecu Russo" din Bălţi
Rusov Veronica, asistent universitar, Coordonatorul Centrului de Resurse pentru educaţia incluzivă a Universităţii de Stat "Alecu Russo" din Bălţi
Dubiţkaia Tatiana, viceprimar domeniul social şi educaţie.

1. ABORDĂRI GENERALE ALE INDIVIDUALIZĂRII PROCESULUI EDUCAŢIONAL

Eficientizarea incluziunii educaţionale a copiilor/elevilor cu cerinţe educaţonale speciale depinde de individualizarea procesului educaţional, adaptarea strategiilor de predare-învăţare-evaluare la particularităţile individuale de dezvoltare şi potenţialul real de învăţare a acestora. Curriculumul şcolar se adaptează la necesităţile şi cerinţele elevilor cu CES, dar nu invers. O parte indispensabilă a procesului educaţional este proiectarea didactică care are drept scop atingerea finalităţilor stabilite anterior de către cadrul didactic la disciplină, formarea şi/sau dezvoltarea competenţelor/abilităţilor elevului cu CES şi asigurarea incluziunii educaţionale. Primordial în elaborarea proiectării didactice individualizate este ca cadrul didactic să se axeze pe punctele forte ale elevului şi necesităţile acestuia.
În acest context, propunem câteva modele de adaptări şi modificări curriculare:

Anexa 1

Curriculum modificat la FIZICĂ clasa a VIII-a „B" pentru anul de studii 2020 - 2021

Numele, prenumele *elevului*: **N. A**

Numele, prenumele *profesorului*: ISAC Doina

ARGUMENT

Curriculum-ul modificat la fizică pentru eleva clasei a VIII-a „B" (N.A.) a fost realizat pornind de la nevoile elevei cu dificultăţi severe de învăţare (Sindromul Down). Abilităţile cognitive şi limbajul îi sunt puternic influenţate. Comunică deficitar. Percepe instrucţiunile după mai multe repetări şi demonstraţii din partea pedagogului. Lucrează cu suportul şi ghidarea adultului. Incluziunea educaţională este piatra de temelie pentru o viaţă socială incluzivă la maturitate, deaceea Curriculum-ul modificat este astfel conceput, încât să îi permită corelarea cunoştinţelor prezentate la fizică cu elemente simple din viaţa de zi cu zi. În acest context, conţinuturile reflectate în curriculum-ul dat vor urmări în mare parte dezvoltarea abilităţilor şi pregătirea pentru viaţă.

Tematica propusă urmăreşte trezirea curiozităţii şi interesului elevului pentru cunoaşterea lumii inconjurătoare, pornind de la tipuri de mişcări, noţiuni generale din electricitate, reguli de securitatea împotriva electrocutării, surse de poluare a mediului şi măsuri de protecţie a acestuia, precum şi multe alte cunoştinţe generale dobândite în vederea satisfacerii necesităţilor elevului cu cerinţe educaţionale speciale pentru încadrarea în societate.

În organizarea activităţilor de învăţare, îmi propun:

- adaptarea conţinuturilor curriculare la disciplina predată;
- utilizarea metodelor de predare care valorifică suporturi vizuale precum: poze, imagini, postere, proiecţii, scris sau desen la tablă etc., pentru că elevul cu sindrom Down are mai degrabă un stil vizual de învăţare;
- oferirea instrucţiunilor simple, în propoziţii sau fraze clare şi scurte, utilizând un limbaj nonverbal adecvat, pentru a putea fiu înţeleasă, urmărită şi pentru ca eleva să poată realiza sarcinile de lucru propuse;
- comunicarea faţă în faţă, păstrând contactul vizual cu elevul (astfel elevul poate înţelege mai uşor ce i se cere să facă);
- alocarea timpului suplimentar pentru răspuns sau pentru a realizarea sarcinile de învăţare, deoarece ritmul de lucru este mai lent la elevul respectiv;

Obiectivele urmărite:

- observarea şi înţelegerea lucrurilor ce o înconjoară la şcoală, acasă; utilizarea corectă a unor obiecte şi materiale cunoscute în viaţă;
- încurajarea elevului în vederea studierii fizicii.

Subcompetenţe

1. Înțelegere şi cunoaştere:

1.1 Cunoaşterea tehnicii securităţii în laboratorul de fizică şi în viaţa cotidiană la utilizarea anumitor corpuri;

1.2 Recunoaşterea unor fenomene fizice din activitatea zilnică şi cea de laborator;

1.3 Cunoaşterea existenţei încălzirii globală şi poluarea cauzată de motoarele termice;

1.4 Respectarea securităţii la utilizarea curentului electric.

2. Aplicare:

2.1 Soluţionarea unor situaţii de protejare fonică în viaţa cotidiană.

2.2 Efectuarea observaţiilor proprii asupra unor fenomene electrice din viaţa cotidiană.

2.3 Observarea fenomenelor termice în natură.

Finalităţi educaţionale	Conţinuturi	Strategii/tehnologii didactice	Strategii de evaluare
Capitolul I „Oscilaţii şi unde mecanice”			
Identificarea mişcărilor oscilatorii. Deosebirea oscilatiilor complete efectuate de un oscilator Identificarea corpurilor din viaţa de zi cu zi care produc senzaţii sonore.	1. Mişcare oscilatorie. 2. Lucrare de laborator: *„Determinarea numărului de oscilaţii efectuate de pendulul gravitaţional într-un interval de timp”* 3. Sunetul. Viteza şi tăria sunetului. Aplicaţii. 4.Evaluare sumativă	-Explicarea, aducerea exemplelor din viaţă unde sunt prezente mişcările oscilatorii. - Experiment. Lucrare de laborator. - Aducerea exemplelor din viaţă de corpuri care produc sunete. Explicarea tăriei sunetului. -Test scris	Exerciţii cu alegere multiplă. Fişe individualizate. Imagini cu întrebări asupra acestora. Lucrare de laborator individualizată -simplificată. Imagini cu întrebări asupra acestora. Exerciţii cu alegere multiplă. La alegere: referat „Aplicaţiile sunetului” Test simplificat - individualizat.
Capitolul II „Fenomene termice”			
Măsurarea temperaturii. Cunoaşterea regulilor de folosire a termometrului. Măsurarea temperaturii cu ajutorul termometrului. Identificarea corpurilor/substanţelor care produc şi emană căldură. Identificarea surselor de poluare a mediului înconjurător.	1. Echilibrul termic. Temperatura. 2. Lucrare de laborator *„Determinarea temperaturii unei substanţe”* 3. Producerea căldurii. 4. Poluarea mediului ambiant. 5. Evaluare sumativă.	- Experimentul. Explicarea temei cu ajutorul unor situaţii dn viaţă. - Experiment. Lucrare de laborator. - Explicarea. Exemplificarea. - Explicarea noţiunii de poluare a mediului. Aducerea exemplelor din viaţă prin intermediul pozelor, video-ului. Test scris	Exerciţiul individual . Experimentul individual cu ajutorul termometrului. Lucrare de laborator individualizată-simplificată. Exerciţiul cu alegere multiplă. Imagini cu întrebări asupra acestora. Imagini cu întrebări asupra acestora.Test simplificat - individualizat.
Capitolul III „Fenomene electrice”			
Înţelegerea noţiunii de curent electric. Cunoaşterea existenţei circuitelor electrice. Citirea indicaţiilor aparatelor electrice. Deosebirea ampermetrului de voltmetru.	1.Curentul electric continuu. 2.Circuite electrice. 3.Mărimi caracteristice curentului electric continuu. *Aparate electrice. 4. Lucrare de laborator *„Citirea indicaţiilor ampermetrului şi voltmetrului.”* 5.Evaluare sumativă.	- Explicarea noţiunii de curent electric. Experimentarea şi demonstarea existenţei curentului electric. Explicarea,exeperimentarea şi demonstrarea existenţei curentului electric. Explicarea măsurării mărimilor caracteristice curentului electric continuu. Experiment. Lucrare de laborator. Test scris	Exerciţiu pe bază de imagini. Fişe individualizate. Fişe cu tabele de completat. Experimente realizate.
Capitolul IV „Fenomene electromagnetice”			
Înţelegerea noţiunii de magnet. Cunoaşterea faptului că există motoare electrice şi aplicaţiile lor.	1.Câmpul magnetic 2.Motoare electrice 3.Evaluare sumativă	- Experimentul. Jocul. - Explicaţia şi demonstraţia unor mecanisme electrice. - Test scris	Exerciţiul individualizat cu magneţi. Fişe cu elegere multiplă. Exerciţiu pe bază de imagini. Test de evaluare invidualizat.

Instituţia de învăţământ: Instituţia Publică Liceul Teoretic „Mihai Eminescu", **Clasa**: a IV-a
Disciplina: Limba şi literatura română **Învăţător**: Cojocaru Maria
Conţinuturi: Textul narativ - caracterizarea personajelor
Text-suport: "Ţara poveştilor" de Fănuş Neagu
Tipul lecţiei: Lecţie de formare a cunoştinţelor
Obiective operaţionale: Pe parcursul şi la sfârşitul lecţiei, elevii vor fi capabili:
O1 - să citească corect, fluent şi expresiv textul;
O2 - să recepteze mesajul textului literar citit;
O3 - să descopere trăsăturile morale ale personajelor;
O4 - să-şi exprime propria opinie cu privire la faptele personajelor;
O5 - să citească corect textul scris cu litere mai mari;
O6 - să urmărească firul acţiunii;
O7 - să descopere personajele principale;
O8 - să înţeleagă faptul că Bănică a greşit plecând de lângă bunica fără să spună;
O9 - să-şi coordoneze activitatea pentru utilizarea corectă a manualului şi orientarea eficientă pe materialele prezentate de învăţător;
O10 - vor aprecia frumuseţea limbajului folosit de scriitor;
O11 - vor aproba / dezaproba conduita şi faptele eroului din text.
Resursele şi managementul timpului:
A. Bibliografice:a) Ştiinţifice: D.E.X.-ul b) Curriculum Naţional. Programe şcolare pentru învăţământul primar;
B. Metodologice:1. strategia didactică: mixtă; 2. metode şi procedee: de transmitere orală şi scrisă (explicaţia, conversaţia, problematizarea), munca independentă; de acţiune reală: lectura explicativă, povestirea,lectura predictivă, de explorare directă: observaţia, 3. metode activ-participative: explozia stelară, ciorchinele, cvintetul, 4. mijloace didactice: volumul, planşe, ilustraţii, flip-chart,marker, coli de hârtie, flanelograf;

Etapele lecţiei	Activitatea învăţătorului	Activitatea elevilor	Activitatea elevilor cu CES
Evocarea 5 min.	• Voi prezenta imagini cu fetiţe şi băieţi jucând diferite jocuri • Voi recita versuri din poezia „Copilăria" de Lidia Batali: *Aş vrea să fiu mereu copil,* *Să mă-nvârtesc fără sfială,* *Să simt bujorii din april* *Trezindu-se din amorțeală.* *S-alerg desculță pe afară* *Prin iarba umedă, covor* *Să văd bondarul gras cum zboară* *Legat de coada unui nor* • Voi solicita elevilor să răspundă la câteva întrebări legate de mesajul poeziei: - Care este dorinţa arzătoare a fetiţei? - De ce îşi doreşte fetiţa să rămână mereu copil? - De ce copilăria este etapa cea mai frumoasă din viaţă? • Voi solicita elevilor să-şi amintească autori şi lecţii în care este vorba despre copilărie.	• Privesc imaginile; • Ascultă cu atenţie versurile. • Răspund la întrebări; • Vor enumera lecţii şi autori: Creangă, Sadoveanu, etc.	• Ascultă versurile recitate de învăţător şi priveşte planşele îndreptate special spre ei; • Răspund la întrebări privind la imaginile afişate cu suportul învăţătoarei. Ei vor descoperi faptul că este frumoasă copilăria pentru că este plină de jocuri.

Etapele lecţiei	Activitatea învăţătorului	Activitatea elevilor	Activitatea elevilor cu CES
Realizarea sensului 33 min.	• Lecturarea textului 15 min. • Voi citi lecţia "Ţara poveştilor" de Fănuş Neagu • Voi cere elevilor să citească textul în ştafetă şi atenţionez că e bine să fie nominalizaţi toţi elevii şi să nu se ţină cont de preferinţe. • Discuţii asupra autorului-2min. • Voi solicita elevii să-şi amintească ce text scris de Fănuş Neagu am studiat semestrul I şi ce alte lucrări scrise de acesta mai cunosc. • Întrebări şi răspunsuri pe baza textului citit:	• Ascultă cu atenţie şi urmăresc pe carte lecţia. • Citesc fiecare câte o propoziţie sau două în funcţie de dimensiune. 	• Elevul citeşte având în faţă textul scris cu caractere mari pregătit de învăţător. • Elevul citeşte ajutat de colegul de bancă.
	Metoda„Explozia stelară"-10 min. Voi împărţi elevii în 4 grupe şi fiecare grupă va primi un număr. Vor formula întrebări în funcţie de numărul pe care îl au: 1 - „cine?" 2 - „când?" 3 - „unde?" 4 - „ce?" Întrebările formulate vor fi logice şi strict legate de textul studiat. În timp ce elevii de la o grupă vor pune între-bările ceilalţi vor da răspunsuri potrivite. • Caracterizarea personajelor:6min Bănică şi fata de la crescătorie folosind metoda ciorchinelui • Suplimentar pentru elevii care termină un cvintet legat de unul din cele două personaje: - personajul - 2 substantive - 3 verbe-o propoziţie formată din 4 cuvinte - un cuvânt cheie • Asemănări şi deosebiri cu alte personaje • Solicit completarea diagramei Venn cu asemănări şi deosebiri între Bănică şi Lizuca (Dumbrava minunată) • Morala textului • Tema pentru acasă	• Îşi amintesc lecţia "Vis de iarnă" Şi faptul că Fănuş Neagu a scris volumele "Cantonul părăsit", "Caii albi ai oraşului Bucureşti"; • Vor nota pe o fişă de lucru întrebările formulate iar după expirarea timpului vor citi întrebările şi vor formula răspunsuri corespunzătoare: • Vor completa fişa cu ciorchinele gata realizat; • Cei care au terminat vor realiza un cvintet exemplu: - Bănică - copil, nepot - pleacă, urcă, întâlneşte - Bănică vede locuri minunate - visător • Vor completa diagrama Venn cu asemănări şi deosebiri între cele două personaje.	• Elevul va fi rugat să afişeze la flanelograf portretul autorului precum şi date biografice despre acesta. • Vor participa şi ei alături de ceilalţi colegi fiecare la câte o grupă; • Elevul va primi o fişă cu un ciorchine realizat în dimensiuni mai mari pentru a reuşi să-şi încadreze scrisul său mare. • Elevul va privi o imagine în care Bănică pluteşte în albie şi este dus de apă. El discută în şoaptă cu învăţătorul descoperind împreună câteva trăsături ale personajelor • Elevul va completa diagrama măcar cu o asemănare şi o deosebire. • Elevul va primi sarcina să realizeze un desen pe care îl va prezenta colegilor săi şi le va explica faptul că apa poate fi periculoasă şi este bine să fim atenţi vara când mergem la scăldat sau cu bunica şi mama la spălat rufe.
Reflecţia 7 min			

Anexa 3

Instituţia de învăţământ: Liceul Teoretic „B.P. Haşdeu”
Clasa: VI
Disciplina: Fizica
Învăţător: Ivaniuc Aurica
Subiectul:Umbra şi penumbra. Producerea eclipselor.
Tipul lecţiei: mixtă
Subcompetenţe: Explicarea unor fenomene optice în baza legii propagării rectilinii a luminii.
Obiective operaţionale:
O1 - definirea umbrei corpului;
O2 - definirea penumbrei corpului;
*O3 - explicarea formării eclipselor de Soare şi de Lună; * realizarea schemelor eclipselor de Soare şi de Lună (modificarea);*
O4 - modelarea umbrei şi penumbrei a unui corp;
*O5 - construirea imaginii unei lumânări în camera obscură. *(excluderea)*
Strategia didactică:

- **metode şi procedee**: joc didactic, *Păiangen, discuţie, experimente, * Umbre chinezeşti
- **forme de organizare**: frontală, individuală, în perechi
- **mijloace didactice**: *fişă individuală, *mostre (carton, celofan, ochelari de soare, lentil), două surse de lumină, minge de tenis, bilă suspendată, instalaţie pentru modelarea eclipselor, *cerculeţe colorate (oranj, albastru, galben), * desenele model ale umbrelor chinezeşti, proiector.

*Asterixul vizează elevul cu cerinţe educaţionale special.

Momente instrucţionale	Activităţi (învăţător / elev)	Activitatea elevului cu CES şi a CDS	Strategii didactice	Evaluarea: metode, forme, tipuri
Evocarea	1. Reactualizarea cunoştinţelor. a) Din şirul de cuvinte se caută intrusul: Luna, farul, Jupiter, Venus, Martie. b) Care este diferenţa dintre un corp transparent şi un corp translucid? *Corpul translucid nu permite observarea clară a obiectelor.* c) Ce proprietate a luminii se foloseşte pentru alinierea pomilor pe marginea şoselei? *Propagarea în linie dreaptă a luminii.*	CDS captează atenţia elevului a) Se completează fişa: uneşte prin săgeţi desenele cu unul din noţiunele „Sursă de lumină” şi „Corpuri luminate”. b) Experiment: priveşte în fereastră prin corpurile propuse. Care din ele e translucid?	Joc didactic ,,Găseşte intrusul” *Păiangen Discuţie. *Experiment Discuţie	Evaluarea jocului didactic. Observare sistematică
Realizarea sensului	2. a) Experiment 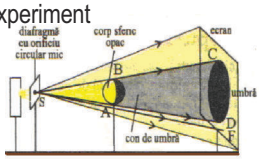 În montajul din imagine, corpul sferic este luminat cu ajutorul unei surse punctiforme. Se defineşte: umbra corpului, conul de umbră.	a) Se observă experimentul cu susţinerea CDS Se defineşte în fişă: umbra corpului, conul de umbră. (săgeţi de la noţiune spre locul pe schemă)	Experimente: Formarea umbrei şi penumbrei unei mingi, a bilei suspendate * Fişă individuală	Observare sistematică

Momente instrucţionale	Activităţi (învăţător / elev)	Activitatea elevului cu CES şi a CDS	Strategii didactice	Evaluarea: metode, forme, tipuri
	b) Se repetă experimentul, schimbând sursa de lumină. 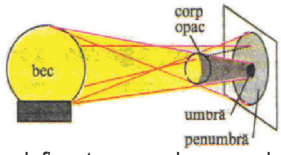 Se defineşte penumbra corpului. c) Experiment pentru demonstrarea eclipsei de Soare şi de Lună. Se desenează schema eclipsei de Soare şi schema eclipsei de Lună.	b) Se observă experimentul cu susţinerea CDS Se defineşte în fişă: umbra corpului, conul de umbră. (săgeţi de la noţiune spre locul pe schemă) c) Se aranjează cerculeţele ce simbolizează Soarele, Pământul şi Luna conform schemei eclipsei de Soare, apoi conform schemei eclipsei de Lună. Se înclee cerculeţele pe fişă.	* Fişă individuală Formarea eclipsei de Soare Formarea eclipsei de Lună * Fişă individuală	*Observare sistematică *Observare sistematică
Reflecţie	**3. Fixarea noilor cunoştinţe.** Activităţi pentru aprofundarea subiectului: a) Observarea în perechi a umbrei şi penumbrei pixului luminat de două felinare a telefoanelor mobile. b) Construirea imaginii unei lumânări în camera obscură. **4. Prezentarea comunicărilor.** Tema pentruu acasă. De confecţionat cameră obscură.	a) Observarea în pereche cu colegul de bancă a umbrei şi penumbrei pixului luminat de două felinare a telefoanelor mobile. b) Umbra şi penumbra mâinilor După desenele model se formează umbre chinezeşti cu spijinul CDS Tema pentru acasă. De desenat o eclipsa.	Modelarea fenomenului fizic *Umbre chinezeşti.	Evaluare reciprocă *Auto-evaluare Evaluarea prezentărilor

I. STRATEGII DIDACTICE ÎN ASISTENŢA ELEVILOR CU CES

Pentru a selecta corect strategiile didactice este important să cunoaştem particularităţile psihofizice şi intelectuale ale elevelor reieşind din categoria CES:

Dificultăţi de învăţare *sunt definite drept o uşoară întârziere în dezvoltarea aspectului de limbaj, intelectual şi îngrijirea personală. Este o incapacitate recuperabilă dacă elevul beneficiază de instruire adecvată.Copiii cu dificultăți de învățare, din punct de vedere al limbajului şi comunicării, pot avea un limbaj nedezvoltat, uzual, pot prezenta tulburări de pronunție, de ritm, voce. Răspund la întrebări după o pauză, nesigur. Descrie tabloul propus cu ajutorul întrebărilor sugestive. Din punct de vedere cognitiv, au tempou lent de lucru, capacitate mică de concentrare a atenției, predomină memoria de scurtă durată.*

Strategiile educaţionale în lucrul cu copiii, elevii cu dificultăţi de învăţare reies din necesităţile acestora, şi anume:

- Explicarea sarcinii/informaţiei după ce a fost stabilit contactul vizual cu elevul.
- Divizarea informaţiilor predate elevului în porţiuni scurte în locul explicaţiilor lungi;
- La realizarea lucrărilor de evaluare, se va oferi elevului posibilitatea de a răspunde oral (apoi ele pot fi înregistrate la necesitate);
- Reducerea lungimea textului / lucrării scrise;
- Utilizarea materialelor didactice viu colorate, captivante pentru a raporta cele auzite cu cele vizuale; Oferirea timpului suplimentar pentru realizarea sarcinii;
- Folosirea suportului concret pentru a învăţa concepte noi.
- Citirea sarcinii de către pedagog la necesitate în timpul evaluării;
- Permiterea utilizării calculatorului în procesul de evaluare;
- Plasarea copilului în bancă cu un elev responsabil şi liniştit;
- Proximitatea cadrului didactic; Încurajarea permanentă a elevului;
- Învăţarea focalizată pe cooperare, colaborare şi comunicare între elevi-elevi, elevi-cadru didactic.

Întârzieri/dizabilităţi intelectuale/dificultăţi severe de învăţare *este o stare permanentă, caracterizată prin afectarea capacităților cognitive, de comunicare, motorii, sociale şi de autodeservire. Copiii şi/sau elevii cu dificultăți severe de învățare prezintă vocabular redus, înțeleg mesajul adresat după mai multe repetări şi explicații suplimentare, pronunța fonemelor este neclară, tempoul de lucru este lent, atenția involuntară, abilități reduse de trai independent.*

În cazul copiilor cu dizabilităţi mintale/intelectuale/dificultăţi severe de învăţare cadrele didactice pot utiliza următoarele strategii didactice:

- Pregătirea spaţiului în care lucrează copilul şi reducerea numărului de obiecte din anturaj care ar putea sustrage atenţia în procesul de învăţare.
- Stabilirea contactului vizual cu copilul în procesul de învăţare, pentru a ne asigura că copilul a recepţionat şi a înţeles sarcina oferită;
- Structurarea sarcinii şi activităţii de învăţare în paşi mici, de la simplu la compus, cu explicaţii verbale de exemplificare, şi/sau prezentarea modelelor cu folosirea imaginilor, obiectelor;
- Utilizarea limbajului simplu şi uşor de înţeles, formularea instrucţiunilor clar, scurt şi folosite în mod consecvent, crescând treptat complexitatea acestora;
- Folosirea orarului vizual, pictograme, demonstraţii, prin care se arată copilului cum trebuie să facă (prin imitare-repetare). Îndrumarea directă a copilului (mână peste mână) şi însoţirea mişcărilor cu propoziţii simple, reducerea treptată a gradului de ghidare din partea adultului;
- Elaborarea şi implementarea orarului de lucru sau ,,Harta zilei" ,,Calendarul zilnic", pentru a planifica, structura durata şi succesiunea activităţilor
- Folosirea suporturilor concrete (obiecte, imagini) şi auxiliare care susţine concentrarea şi ar conduce la finalizarea sarcinii/activităţii;
- Oferirea imediată a feedback-ului cu privire la activitatea realizată şi comportamentul pozitiv;

Dizabilităţi fizice/neuromotorii *este o tulburare neurologică, care afectează capacitatea copilului de a se mişca, de a-şi menține echilibrul, capacitatea de autoîngrijire scăzută. Copiii şi/sau elevii cu dizabilitate fizică/neuromotorie prezintă dificultăți în a menține poziția verticală a corpului, se deplasează într-o manieră specifică, tonusul muscular este redus, rigid, prezintă tulburări de pronunție, dificultăți în procesul de analiză şi sinteză, lipsă de flexibilitate a activității cognitive.*

În procesul de învăţare-predare şi evaluare, ţinem cont de următoarele strategii:

- Fixarea materialelor didactice pe masă de lucru pentru procesul de citire/scriere;
- Asigurarea că elevul poate ajunge toate materialele necesare;
- Folosirea lipiciului, a fâşiilor magnetice, panourilor mobile;
- Folosirea scaunelor, meselor , pernuţelor speciale pentru asigurarea poziţiei corecte a corpului şi a capului (modalităţi de facilitare a şezutului);
- Acceptarea oricărei poziţii a elevului, dar şi mai mult: amintim elevului de necesitatea de a schimba poziţia corpului pentru a preveni amorţeala;
- Motivarea implicării prin solicitarea capacităţilor;
- Timp suplimentar pentru finalizarea sarcinii;
- Oferirea unui răspuns verbal în locul celui scris;
- Utilizarea tehnologiilor assistive, versiunilor computerizate în procesul de evaluare a competenţelor elevului.

Tulburări de limbaj. *Dificultățile de limbaj pot exista de sine stătător sau asociate cu alte tipuri de deficiențe: intelectuală, senzorială sau fizică. În cazul asocierii cu alte tipuri de dizabilități tulburările de limbaj sunt doar o formă secundară a unui sindrom, însă existența acestora limitează posibilitățile utilizării mijloacelor verbale ş cauzează dificultăți la nivelul proceselor psihice superioare, cum ar fi atenția, memoria, gândirea verbal-logică ş.a. precum şi afectează negativ sfera emoțional-volitivă. Toate acestea în complex, la rândul lor, agravează tabloul tulburării de limbaj existente creând astfel „cercul vicios”.*

În lucrul cu copiii cu tulburări de limbaj cadrele didactice pot folosi următoarele strategii:

- Poziţionarea copilului în banca cea mai apropiată de masa cadrului didactic;
- Utilizarea unui limbaj corespunzător nivelului de dezvoltare a abilităţilor de comunicare al fiecărui copil;
- Oferirea posibilităţilor de exprimare, în primul rând, pentru copiii cu tulburări de limbaj;
- Evitarea întreruperii elevului cu tulburări de limbaj în timp ce vorbeşte, precum şi încercării de a-l ajuta şi rosti în locul copilului sfârşitul cuvântului sau frazei;
- Formularea clară, concisă şi precisă a sarcinilor pentru fiecare copil în parte, aplicarea metodelor interactive de predare-învăţare;
- Rostirea de cadru didactic a cuvintelor şi enunţurilor în aşa fel, încât copiii să poată auzi pronunţia corectă a cuvintelor;
- Încurajarea elevului de a răspunde la tablă, evitând insistenţa în caz de refuz; Oferirea posibilităţii elevului de a răspunde în scris sau prin altă metodă alternativă răspunsului oral;
- Evitarea impunerii elevului să citească cu voce tare sau să recite în faţa clasei dacă acesta se opune; Tratarea cu respect a elevului, acceptarea modului său de exprimare.

Deficienţa de auz *reprezintă scăderea acuității auditive ce se caracterizează prin pierderea parțială (hipoacuzie) sau totală (surditate) a auzului.*

Specific pentru copiii cu deficiența de auz este o uşoară întârziere în dezvoltarea motorie, la unii copii poate fi afectat simțul echilibrului, exprimarea verbală, precum şi perceperea limbajului. Unii copii greu percep concepte abstracte, posedă deseori cunoştințe generale limitate despre lume, sunt mai puțin sociabili, pot să manifeste un comportament agresiv din cauza frustrărilor, au încredere în sine scăzută.

Pentru facilitarea incluziunii educaţionale a copiilor cu deficienţe de auz, cadrelor didactice se recomandă utilizarea următoarelor strategii:

- Aranjarea mobilierului (meselor şi scaunelor elevilor) în forma de semicerc, ceea ce va permite elevului cu deficienţa de auz să vadă bine atât profesorul cât şi colegii săi;
- Poziţionarea elevului cu deficienţa de auz în bancă, cu distanţa maximum 3 metri de la masa cadrului didactic;
- Facilitarea citirii labile pentru elevul cu deficienţa de auz: ajustarea înălţimii scaunului cadrului didactic la înălţimea scaunelor elevilor; încurajarea elevilor, care vorbesc sau răspund

în timpul lecţiei, să se ridice în picioare; vorbirea, stând cu faţa la copii şi evitarea vorbirii în timpul scrierii la tablă; evitarea deplasării cadrului didactic prin clasă în timp ce vorbeşte; evitarea acoperirii gurii cu mâna sau obiecte;

• Verificarea zilnică a aparatelor auditive (dacă le poartă) şi asigurarea funcţionalităţi acestora;

• Păstrarea în timpul comunicării cu copilul care poartă aparate auditive a distanţei nu mai mare de 10 paşi; Îmbunătăţirea acusticii în sala de clasă şi reducerea pe cât este posibil a zgomotelor adiacente;

• Utilizarea la lecţie a suportului vizual, prezentărilor grafice, imaginilor, secvenţelor video cu subtitrări etc. Dublarea mesajului oral cu cel scris pe tablă; Utilizarea mijloacelor TIC şi a softurilor educaţionale din care elevul să înveţe suplimentar, fără a implica auzul;

• Oferirea prealabilă elevului a unui rezumat schematic a temei care urmează şi a cuvintelor noi ce vor fi introduse la lecţie (cu explicarea preventive a acestora); Simplificarea după posibilitate a vocabularului profesorului, reieşind din necesităţile elevului;

• Asigurarea că elevul cu deficienţa de auz a înţeles corect sarcinile propuse şi repetarea la necesitate a instrucţiunilor;

• Îndrumarea elevului cu deficienţa de auz cum să audă şi să vorbească mai bine (tonalitatea, înălţimea vocii ş.a.); Încurajarea elevului să comunice prin toate metodele care îi sunt accesibile;

• Colaborarea strânsă cu părinţii întru asigurarea continuităţii procesului educaţional în familie.

Deficienţa de vedere *reprezintă pierderea, într-un anumit grad, a vederii unei persoane, fapt ce conduce la limitarea capacității şi a performanței vizuale.Copiilor cu deficiențe de vedere deseori este specifică o dezvoltare fizică întârziată şi mai puțin armonioasă; pot să apară manierisme, ticuri, stereotipuri în mşcări; întâmpină dificultăți de percepția vizuală a obiectelor; atenția lor este distrasă cu greu, dar şi mai greu serestabileşte dacă a fost distrasă; de obicei au o memoria bine dezvoltată; ritm de dezvoltare a limbajului este mai lent; au deseori tulburări de pronunție; se adaptează bine social şi educațional; sunt capabili să respecte standardele de disciplină şi comportament în clasă.*

Pentru facilitarea incluziunii copiilor cu deficienţe de vedere cadrele didactice pot utiliza următoarele strategii:

• Familiarizarea cu principalele trasee in interiorul şcolii şi în afara ei cu avertizarea copilului asupra obstacolelor sau treptelor, intrărilor mai inguste:

• Delimitarea diferitor porţiuni ale încăperii prin obiecte care pot fi identificate uşor prin atingere;

• Folosirea culorii galben pentru marcarea punctelor de reper (scări, prag, regiunea minerului uşii etc.) cu indicatori de culoarea galbenă;

• Aşezarea elevului aşezat lângă fereastra în faţa clasei, astfel încât să se asigure iluminarea naturală şi să se evite razele solare directe;

• Asigurarea elevului cu deficienţa de vedere cu mijloace de iluminare artificială;

• Înlăturarea factorilor perturbatori (geamuri deschise, culori închise),

• Încurajarea copilului prin aprecieri verbale, nonverbale (cu un gest prietenos, atingându-l pe umăr);

• Cadrului didactic este recomandabil ca pe tablă să se scrie cu litere şi cifre cât mai mari posibil şi vizibil;

• Utilizarea culorilor stridente (galben, portocaliu, verde, gri) pentru stimularea atenţiei;

• Utilizarea imaginilor fără multe detalii, dar şi a materialelor naturale, pentru educarea tuturor analizatorilor senzitivi şi memorizarea mai uşoară a informaţiei noi;

• Folosirea fişelor de evaluare in care textul să fie scris cu caractere mai mari iar cerinţele să fie

clar formulate;

• Citirea cu voce tare/comentarea în timp ce cadrul didactic scrie sau desenează la tablă;

• Îndeplinirea sarcinilor (în pereche), împreună cu un coleg care îl poate ajuta să reuşească;

• Utilizarea unor materiale ori a asistentei speciale (cadru didactic de sprijin) este bine să se facă numai la nevoie şi, pe cât posibil, numai dacă elevul doreşte;

• Utilizarea în cadrul lecţiei a mijloacelor de înregistrare a mesajului audio ca copilul să poată înregistra lecţia şi s-o asculte acasă; Utilizarea mijloacelor TIC şi softurilor educaţionale;

• Acordarea timpului suplimentar, pentru ca elevul să-şi finalizeze sarcinile;

• Antrenarea elevului în activităţi în care să îşi pună în valoare abilităţile intelectuale.

Tulburări emoţionale (afective) şi de comportament. *De obicei, această categorie CES se referă la copiii cu tulburări din spectrul autist şi copiii hiperactivişi deficit de atenție (ADHD).*

Tulburarea din spectrul autist se caracterizează prin dereglări în comunicarea şi interacțiune socială, comportamente atipice, interese şi activități restrânse şi repetitive. ADHD este o tulburare de neurodezvoltare care are cauze neurobiologice, cu o foarte mare incidență ale cărei simptome caracteristice sunt deficitul de atenție, hiperactivitatea şi impulsivitatea.

Pentru copiii cu tulburări emoţionale şi de comportament, în procesul de învăţare, dar şi în procesul de socializare şi relaţionare se pot aplica următoarele strategii:

• Susţinerea copilului în integrarea în toate activităţile din clasă;

• Asigurarea unui mediu de învăţare confortabil prin utilizarea unui orar predictibil al activităţilor zilnice şi al rutinelor, inclusiv folosind imagini;

• Adaptarea şi structurarea materialelor didactice conform nivelului de înţelegere şi a capacităţii de comunicare, prin utilizarea metodelor de comunicare alternativă (imagini, simboluri), oferind posibilitate copilului să iniţieze un act de comunicare;

• Evitarea limbajului sarcastic, metaforic sau exagerările; atenţie la cuvinte, exprimări şi cum ar putea fi greşit interpretate de acest copil; un mesaj prea dificil îl blochează, metaforele şi glumele nu le poate percepe;

• Verificarea constantă dacă elevul ascultă sau înţelege;

• Utilizarea în procesul de predare-învăţare a principiului Primack, aplicând sintagma ,,Mai întâi...apoi…";

• Structurarea sarcinilor în paşi mici, concreţi: Ce trebuie de făcut?, În cât timp trebuie să facă acest lucru?, Care este ordinea activităţilor?, Când este pauza?, Ce urmează?;

• Structurarea timpului (predictibilitate: prezentarea vizuală a succesiunii activităţilor, explicarea evenimentelor viitoare, clasificarea în fragmente clare);

• Structurarea materialului (păstrarea materialelor în containere, clasificarea cantităţii de material oferit, vizualizarea funcţionalităţii: de ce material am nevoie în care fază a procesului unei activităţi?);

• Menţinerea unui ritm al vorbirii lent, pentru a permite receptarea informaţiei şi oferirea răspunsului de către copil;

• Elaborarea şi aplicarea orarului vizual cu stabilirea regulilor, într-un limbaj simplu, evitând negaţiile, axându-ne pe comportamentul dorit. Se recomandă ignorarea comportamentului nedorit al copilului atunci când acesta încearcă intenţionat să atragă atenţia, evitând repetarea acestor comportamente;

• Aplicarea programelor de recompensă utilizate la întreţinerea comportamentelor învăţate. Copilul va putea beneficia de recompensă la sfârşitul activităţii dacă a oferit un răspuns corect;

• Utilizarea mijloacelor alternative de comunicare în cazul copiilor/elevilor cu tulburări emoţionale şi de comportament neverbali;

Proiect finanţat de UNIUNEA EUROPEANĂ
Romania-Republic of Moldova
ENI-CROSS BORDER COOPERATION
INSPECTORATUL ŞCOLAR JUDEŢEAN BOTOŞANI
DIRECŢIA ÎNVĂŢĂMÎNT, TINERET ŞI SPORT, BĂLŢI

MATERIALE ADAPTATE PENTRU DIFERITE PENTRU ELEVII DIN DIFERITE CATEGORII DE CERINŢE EDUCAŢIONALE SPECIALE

Exemplu 1

TEST PAPER

The 3rd Grade
Date _____ Name _____

1. Completaţi spaţiile cu literele care lipsesc: (fill in the missing letters):

f _ th _ **m_th _ _**

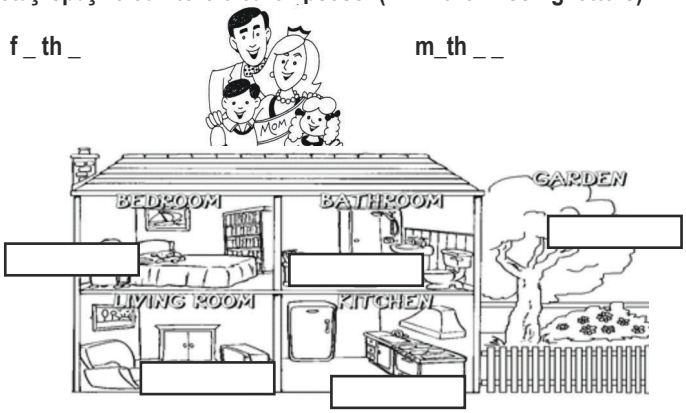

1. BATHROOM
2. KITCHEN
3. LIVING ROOM
4. GARDEN
5. BEDROOM

2. Traduceţi Salutările: (Translate the Greetings):

GOOD MORNING! = _____

GOOD NIGHT! = _____

GOOD-BYE! = _____

HELLO! = _____

3. Numără şi colorează: (count and colour):

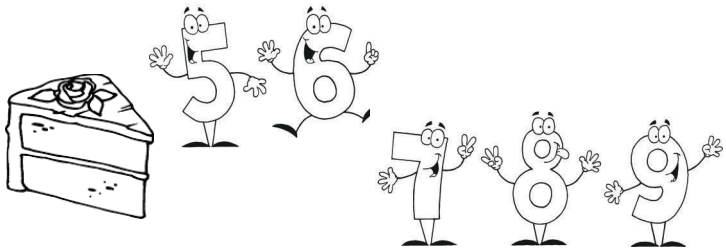

5 (five) - red
6 (six) - blue
7 (seven) - yellow
8 (eight) - green
9 (nine) - orange
10 (ten) - pink

Exemplu 2

Text original Dimitrie Cantemir, cărturarul universal	**Text transformat**
Dimitrie Cantemir, fiul domnitorului Ţării Moldovei Constantin Cantemir, a primit o educaţie aleasă. Din copilărie cunoştea latina şi greaca, limbi ale ştiinţei, fiind instruit de învăţători de seamă. La 15 ani devine ostatic pe lîngă curtea sultanului turc la Istanbul, mare centru de cultură. Dornic de cunoaştere, Dimitrie face studii în diferite domenii: filosofie, geografie, istorie, muzică. Învaţă limbile arabă, persană, turcă, franceză, germană şi italiană. Cunoştinţele sale temeinice le expune în mai multe lucrări, printre care şi Descrierea Moldovei. Din această lucrare, cititorii, atît din ţară, cît şi de peste hotare, au putut afla despre munţii, rîurile şi cîmpiile Moldovei, despre istoria, limba şi obiceiurile ţării. Prin lucrările sale din diferite domenii ale ştiinţei, Dimitrie Cantemir şi-a cîştigat faima de mare învăţat. Cu toate că a trăit printre turci mai mult de 20 de ani, domnitorul dorea să-şi vadă ţara liberă de dependenţa otomană. Urmîndu-l la domnie pe tatăl său, în scurt timp Dimitrie face o alianţă cu Petru I, Ţarul Rusiei, care prevedea lupta comună contra turcilor. Însă oştile ruse şi cele moldoveneşti sînt înfrînte în bătălia de la Stănileşti (anul 1711). Dimitrie Cantemir este nevoit să se retragă în Rusia. Speranţa domnitorului să se întoarcă în ţară nu s-a mai realizat. Domnitorul Ţării Moldovei, Dimitrie Cantemir, a dezvoltat multe ştiinţe, devenind una dintre minţile luminate ale timpului său. Dimitrie Cantemir a fost un bun muzician. Din unele melodii compuse de el s-a inspirat marele compozitor Wolfgang Amadeus Mozart. Fiul său, Antioh Cantemir, a fost un mare om de cultură şi celebru scriitor rus. Despre Dimitrie Cantemir s-au scris cărţi şi s-au realizat filme. Unul dintre cele mai cunoscute filme îl are în rolul principal pe actorul Mihai Volontir.	▪ Dimitrie Cantemir - fiul domnitorului Moldovei Constantin Cantemir. La 15 ani este luat ostatic la turci. ▪ Învaţă multe limbi şi multe ştiinţe. A fost un bun muzician. A scris cartea Descrierea Moldovei. ▪ A fost un mare învăţat. A devenit domnitor. Dorea ca Moldova să fie liberă. ▪ Despre Dimitrie cantemir s-au scris cărţi şi filme.

Exemplu 3

Dimitrie Cantemir, cărturarul universal

Dimitrie Cantemir, fiul domnitorului Ţării Moldovei, Constantin Cantemir, a primit o educaţie aleasă. Din copilărie cunoştea limbile latină şi greacă. La 15 ani devine ostatic pe lângă curtea sultanului turc la Istanbul, mare centru de cultură.

Dimitrie Cantemir şi-a câştigat faima de mare învăţat. Cu toate că a trăit printre turci mai mult de 20 de ani, domnitorul dorea să-şi vadă ţara liberă de dependenţa otomana.

Domnitorul Ţării Moldovei, Dimitrie Cantemir, a dezvoltat multe ştiinţe, devenind una dintre minţile luminate ale timpului său.

Despre el s-au scris cărţi şi s-au realizat filme. Unul dintre cele mai cunoscute filme îl are în rolul principal pe actorul

Mihai Volontir.

DEXI:
ostatic - persoană reţinută ca garanţie de către cineva
sultan - împăratul turcesc orĭ morocan,
otoman - turcesc

Realizează următoarele sarcini:

1. Găseşte în text răspuns la următoarele întrebări:

- Cine a fost Dimitrie Cantemir?
- Cine a fost tatăl lui?
- Unde şi-a făcut studiile?
- Câte limbi cunoştea?
- Câţi ani a învăţat la turci?
- Ce îşi dorea domnitorul? etc.

2. ***Studiază atent anii de viață personalităților descrise în text.***

1673 – 1723

1934 – 2015

1612 – 1693

- Cine este cel mai mare?
- Calculează câţi ani trăit fiecare? Cine este cel mai mic?
- Cu cât este mai mare Dimitrie Cantemir decât Mihai Volontir?
- Aranjază pe axa timpului anii de naştere a fiecăruia.

Axa timpului

1. Acest material didactic a fost adaptat pentru elevul cu CES, M.S., deoarece el întâmpină dificultăţi de învăţare şi în deosebi:
- înţelege informaţia, dar este incapabil să răspundă la întrebări; lipseşte posibilitatea de a reda cele ştiute;
- are slabă capacitate de a fi atent; o orientare confuză în spaţiu şi în timp;
- incapacitatea de a urmări sarcinile orale...

2.Va fi utilizat în cadrul orei de Istoria românilor şi universală, **Subiectul lecţiei:** *Personalități şi opere reprezentative din spațiul național. Dimitrie Cantemir. Descrierea Moldovei*
Tipul lecţiei: de formare a capacităţilor de dobândire a cunoştinţelor.
Etapa nr. 5 Consolidarea materiei şi formarea capacităţilor (la nivel reproductiv).

<u>Exemplu 4</u>

Fişă

Analizează imaginea dată mai jos:

Substanse simple

Substanse compuse

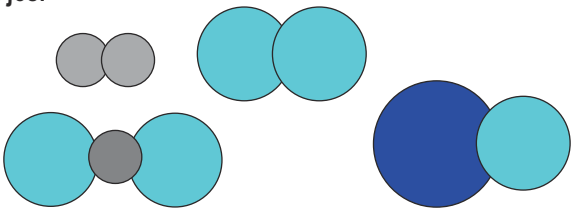

1. Analizează imaginea cu modele de molecule şi denumirile lor. Clasifică substanţele în simple şi compuse.

1 - azot, 2 - oxigen, 3 - argon, 4 – bioxid de carbon, 5 - apă, 6 - ozon (se obţine din oxigen la descărcările electrice în timpul furtunii), 7 - terpinol (substanţă eliminată de copacii de conifere, care posedă proprietăţi curative).

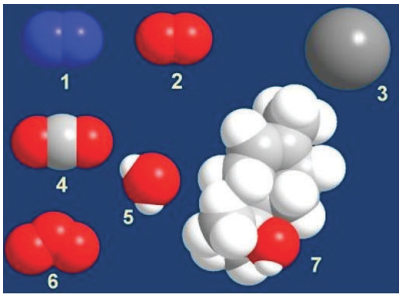

2. Examinează mostrele de substanţe şi imaginea moleculei dată în tabelul de mai jos şi completează tabelul clasificând substanţele în simple şi compuse:

Denumirea substanţei	Imaginea atomilor ce formează substanţa	Tipul substanţei (simplă/compusă)	Domeniu de utilizare
Sulf			Unguent cu sulf
Sare de bucătărie			Conservarea legumelor, alimentaţie
Fosfor			Fabricarea chibriturilor
Varul nestins			Construcţii

<u>Exemplu 5</u>

Pământul

Pământul este a treia planetă de la Soare. El se mai numeşte Terra. Ea este cea mai mare dintre planetele Sistemului Solar.

Este unica planetă cu viaţă. Cam 29 % din suprafaţa Pământului este un uscat, restul de 71 % este acoperit cu apă. 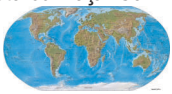 De aceea se mai numeşte „Planeta Albastră”.

O mare parte, la poli, Pământul este acoperit cu gheaţă.
Pământul s-a format în urmă cu foarte mulţi ani. Viaţa a apărut în apă.
Aproape 8 miliarde de oameni trăiesc pe Pământ.

Exemplu 6

Nota lui Ion

Era ora trei. Mama cocea un tort. Ana uda o floare, iar tata citea o carte.
În casă a intrat Ion.
- Ce note ai primit, Ion? a întrebat mama.
- Am primit doar note bune. Am scris totul corect.

1	**Alege varianta corectă de răspuns, încercuind litera:** 1. Ce făcea mama? A)cocea B) uda C) mânca 2. Cine a intrat în casă? A)Ana B) Ion C) tata 3. Ce note a primit Ion? A)bune B) rele	L01 L01 L01
2	**Transcrie propoziţiile subliniate.** _____ _____	L0123
3	**Continuă propoziţiile:** 1. Mama cocea _____. 2. Am primit doar _____.	L012 L012
4	**Încercuieşte A, dacă propoziţia este adevărată şi F, dacă propoziţia este falsă.** Mama dormea. A F Ion a primit doar note bune. A F Era ore trei. A F Ana citea o carte. A F	L01 L01 L01 L01
5	**Numeşte trei personaje din text.** _____, _____, _____.	L0123
6	**Transcrie din text enunţul care reprezintă cuvintele mamei.** _____ _____.	L01
7	**Subliniază cuvântul cu sens apropiat (sinonime) pentru cuvintele propuse.** Vesel - (fericit, trist) A sosit - (a venit, a plecat) Umed - (ud, uscat) Prieten - (amic, duşman)	L01234
8	**Subliniază cuvântul cu sens deferit (antonime) pentru cuvintele propuse.** Rece - (cald, tare) Alb - (curat, negru) Tare - (greu, moale) Subţire - (gros, mic)	L01234

9	**Scrie în tabel cuvintele de mai jos.** *greu, merge, măr, negru, mama, doarme.* Substantive / Verbe / Adjective _____ / _____ / _____ _____ / _____ / _____ _____ / _____ / _____	L0123 456
10	**Ordonează cuvintele în propoziţie.** co , În, mere, sunt. _____ _____ _____ _____	L0123 4
11	**Numerotează propoziţiile în ordinea în care s-a desfăşurat acţiunea în text.** _____ Enumerarea activităţilor membrilor familiei. _____ Discuţia dintre mama şi Ion. _____ Întoarcerea lui Ion.	L0123
12	**Alcătuieşte o propoziţie cu cuvântul *notă.*** _____	L012
13	**Pune semnele de punctuaţie potrivite:** ☐ Cum e numele prietenei tale ☐ ☐ Prietena mea este Alina ☐ ☐ Alina învăţă în aceeaşi clasă ☐ ☐ Da ☐ E colega mea de bancă ☐	L0123 45678 9

I. ACTIVITĂŢI PENTRU PĂRINŢI

Este esenţial ca părinţii să conştientizeze importanţa implicării lor în procesul educaţional şi să învețe să identifice ceea ce este mai important pentru copiii lor. Prin activităţile de educaţie parentală oferite părinţilor putem să asigurăm continuitatea dezvoltării la copii a competenţelor socio-emoţionale necesare pentru a stabili şi menţine relatii interpesonale constructive.

Procesul de învăţare a adulţilor reprezintă o etapă de transformare de cunoştinţe, abilităţi, strategii şi valori dobândite prin experienţă. Pentru crearea unui cadru optim de studiu, am utilizat strategia învăţării experenţiale, atunci când experienţa umană face parte din procesul de învăţare. Accentul este îndreptat spre împărtăşirea experienţei personale în cadrul grupului, ceea ce permite implicarea activă a participanţilor. Această abordare permite ca învăţarea să înceapă cu ideile şi conceptele participanţilor. Este o strategie bazată pe percepţie, ce stimulează abilităţile participanţilor de a explica un subiect din perspectiva proprie. În acest context, facilitatorul va respecta următoarele principii:

- **Respect** (adulţii învaţă mai bine de la facilitatorii care îi respectă şi îi tratează ca adulţi).
- **Relevanţă** (ceea ce învaţă adultul trebuie să fie relevant, să aibă importanţă pentru viaţa sa).

• **Aplicabilitate** (ceea ce învaţă adultul trebuie să aibă aplicabilitate practică imediată).
• Învăţare prin **exersare** (adulţii reţin aproximativ 20% din ceea ce aud, 40% din ceea ce aud şi văd şi 80% din ceea ce fac sau descoperă singuri).
• Adulţii au mai multă **încredere în ceea ce descoperă ei înşişi** decât în informaţiile prezentate de alţii.
• **Procesul de învăţare** este mult mai eficient atunci când se desfăşoară activ, decât atunci când este un proces pasiv.

Sugestii pentru motivarea părinţilor de a participa la şedinţe:
• Manifestaţi flexibilitate şi adaptaţi conţinuturile, orarul la nevoile grupului;
• Informaţi participanţii despre beneficiile programului;
• Formulaţi clar sarcinile şi asiguraţi-vă că toţi participanţii le-au înţeles;
• Prezentaţi informaţiile teoretice într-un limbaj clar pentru participanţi;
• Încurajaţi participarea, dar nu o impuneţi;
• Supervizaţi / monitorizaţi activităţile de grup;
• Asiguraţi managementul timpului;
• Creaţi un mediu emoţional sigur şi protector.

Urmeză un program de şedinţe pe care la necesitate le puteţi utiliza în practică:

Şedinţa nr. 1
Subiectul: Nevoile, emoţiile şi comportamentul copiilor
Obiective: La sfârşitul sesiunii părinţii vor fi capabili:
− să identifice nevoile de dezvoltare ale copiilor;
− să stabilească relaţia dintre nevoile copilului şi comportamentul acestuia;
− să analizeze importanţa satisfacerii tuturor nevoilor.
Metode şi tehnici: reflecţia personală, conversaţia, studiu de caz
Forme de lucru: lucrul în grupuri mici, lucrul individual
Resurse materiale: fişe cu bandă adezivă de 2 culori, carioce, Fişa resursă „Studii de caz”
Durata: 90 min.

Desfăşurarea sesiunii

Activitatea 1. Salutul şi prezentarea participanţilor (20 min.)
- Facilitatorul salută participanţii şi descrie, în linii generale, procesul care urmează să fie desfăşurat în cadrul instituţiei de învăţământ privind Programul de educaţie parentală din cadrul proiectului
- Fiecare participant se prezintă după următoarea formulă: numele, prenumele, 1 lucruri pe care le aşteaptă din partea altor participanţi şi 1 lucruri pe care le va oferi altora în cadrul activităţilor comune. Primul se prezintă facilitatorul. Participanţilor se oferă 3-4 minute pentru ca să noteze aşteptările/lucrul pe care le va oferi pe fişe cu bandă adezivă de diferite culori.
- După expirarea timpului participanţii sunt invitaţi să se prezinte. Pe parcursul prezentării, fiecare participant lipeşte fişele cu aşteptări pe o foaie de flipchart împărţită în două părţi: pe prima parte aşteptările din partea membrilor grupului, pe partea a doua lucrurile pe care le va oferi altora.
- Facilitatorul prezintă pe scurt scopul întâlnirii, programul de activităţi comune (sesiuni) şi programul de lucru. Apoi oferă participanţilor posibilitatea de a adresa întrebări de clarificare, concretizare şi răspunde la acestea.

Activitatea 2. Regulile grupului (10 min.)
- Facilitatorul generalizează aşteptările şi lucrurile ce pot fi oferite de către participanţi şi menţionează faptul că eficienţa activităţii comune şi implicarea tuturor depinde de modul de organizare şi relaţionare în cadrul grupului.
- Apoi, roagă participanţii să formuleze (comportamental, de la persoana I) regulile grupului, bazându-se pe aşteptările pronunţate şi le fixează pe o foaie de flipchart.
Sugestii pentru facilitator: În caz de necesitate, facilitatorul poate veni cu propunerea unor reguli esenţiale, cum ar fi:

- păstrez confidențialitatea: nu divulg informațiile personale aflate de la alți participanți;
- vorbesc despre experiența personală;
- fiecare participant are dreptul să-şi exprime opinia;
- mă implic în activitățile din cadrul sesiunilor;
- respect regulile stabilite.

Activitatea 3. Nevoile de dezvoltare ale copiilor (20 min.)

- Facilitatorul propune participanţilor să-şi amintească de copiii lor, să se gândească la ei şi să reflecteze asupra următoarelor întrebări: Ce înseamnă să fii un copil acum, în 2021? De ce are nevoie acest copil ca să crească şi să se dezvolte?
- Apoi, participanţii sunt invitaţi să comunice grupului mare ideile care le apar în legătură cu aceste întrebări. Facilitatorul notează pe flipchat nevoile copilului identifcate de participanţi.
- Facilitatorul întreabă participanţii cum înţeleg noțiunea „nevoi de dezvoltare". Invită participanţii să se exprime şi ascultă câteva opinii. Apoi generalizează şi comunică participanţilor că:

› *Nevoia este o necesitate care vine din interior şi trebuie satisfăcută neapărat într-o anumită perioadă de timp. Nesatisfacerea unor sau mai multor nevoi pune în pericol sănătatea fizică şi psihică a persoanei, precum şi viața ei.*

› *Este important să facem deosebire între nevoi şi dorințe. Dorința este o aspirație creată din exterior şi poate fi satisfăcută într-o perioadă nelimitată de timp. Neîndeplinirea unei dorințe nu produce riscuri asupra sănătății şi vieții persoanei.*

› *De exemplu o nevoie de bază în viața noastră este alimentația. Deci atunci când cineva simte că îi este foame vorbim de apariția unei nevoi. Pe de altă parte, dacă o persoană înfometată vrea să mănânce anume o pizza cu fructe de mare, presărată cu caviar negru, este vorba de o dorință mascată sub o nevoie. Concluzia este că satisfacerea nevoilor este esențială pentru dezvoltarea noastră, în timp ce dorințele ... „pot să mai aştepte".*

Întrebări pentru reflecţie:

- Ce gânduri/idei vă apar în legătură cu această listă de nevoi?
- Care dintre aceste exemple sunt nevoi şi care sunt dorinţe?
- Cum putem clasifica aceste nevoi?
- Care dintre aceste nevoi sunt cele mai importante?
- Cine este responsabil de satisfacerea nevoilor copiilor?
- Ce se întâmlă cu un copil, nevoile căruia nu sunt satisfăcute?
- Credeţi că unele necesităţi se pot schimba în funcţie de anumiţi factori (vârstă, valori, etnie, zonă geografică, interese, aspiraţii etc.)?

Notă pentru facilitator:

1. Copilul este un vas gol care trebuie umplut pe parcursul întregii sale dezvoltări. Pentru a creşte şi a se dezvolta, este necesar să-i fie satisfăcute suficient toate nevoile specifice.

2. Toate nevoile pot fi clasificate în trei tipuri:

• FIZICE - necesităţile esenţiale pentru supravieţuirea şi dezvoltarea normală:hrană, adăpost, îmbrăcăminte, asistenţă medicală, siguranţă/protecţie, bani/bunuri etc.

• PSIHOLOGICE - necesităţi legate de bunăstarea interioară şi dezvoltarea personală:dragostea şi grija părinţilor, valori/convingeri, recunoaştere, respect, independenţă şi libertate, responsabilităţi etc.

• SOCIALE - necesitatea de a trăi în armonie cu alţii în cadrul unei culturi sau comunităţi; comunicare, apreciere, simţul apartenenţei la grup etc.

3. Între aceste 3 categorii de necesităţi nu există ierarhie, există doar **interacţiune** şi i**nterdependenţă**.

4. Responsabili de satisfacerea nevoilor copiilor sunt adulţii: părinţii, profesioniştii care intră în contact cu copiii (profesorii, medicii, poliţiştii, etc.

5. Când una dintre nevoile copilului nu este satisfăcută, el se află în dezechilibru psihoemoţional şi comportamental. În acest context copilul îşi exprimă lipsa nevoilor prin comportament, care frecvent este calificat de adulţi ca unul problematic.

6. Când un copil creşte, nevoile lui se schimbă, la fel ca şi sprijinul de care are nevoie din partea

persoanelor ce îl înconjoară. Acest sprijin se schimbă treptat incluzând tot mai multe persoane, extinzându-se puţin câte puţin de la părinţi.

Activitatea 4. Legătura dintre necesităţi şi comportamente (40 min.)

- Facilitatorul repartizează părinţii în 5 grupuri. Fiecare grup va primi un studiu de caz (Fişa resursă), foaie flipchart, markere.
- Participanţilor li se propune să împartă foaia de flipchart în trei coloane. În baza studiului de caz membrii fiecărei echipe vor enumera comportamentele neadecvate ale copilului, vot identifica trăirile emoţionale ce stau în spatele acestor comportamente şi necesităţile nesatisfăcute.

Comportament	Trăire emoţională	Nevoile nesatisfăcute

Apoi, fiecare echipă prezintă produsul activităţii. După fiecare prezentare, participanţilor se oferă posibilitatea să adreseze întrebări de clarificare şi să completeze.

Întrebări pentru reflecţie:

Ce legătură există între necesităţi şi trăiri emoţionale, între necesităţi şi comportament? Cum aţi putea contribui fiecare din voi în vederea satisfacerii nevoilor copiilor? (cel puţin parţial)?

Notă pentru facilitator: ***Legătura dintre necesitate şi comportament***

1. Atunci când una din nevoile copilului nu este satisfăcută, el se află în dezechilibru psihoemoţional şi comportamental. Sarcina adultului e să identifice nevoile ce generează comportamentul nedorit al copilului şi să caute modalităţi mai adecvate prin care să realizeze aceste nevoi şi să elimine comportamentele nedorite/inadecvate. Comportamentele neadecvate nu trebuie să schimbe percepţia părintelui faţă de copil, dragostea şi respectul faţă de el.
2. Comportamentele nedorite sunt cele considerate că apar prea des, în număr prea mare sau la un moment nepotrivit, comportamente ce se repetă prea des şi afectează abilitatea copilului de a învăţa sau limitează posibilitatea copilului de a se dezvolta corespunzător;
3. ***Reţineţi***: Nu ne naştem cu un fel de a fi negativ: devenim astfel pentru că suntem neîmpliniţi într-o nevoie fundamentală; Nu ne naştem invidioşi; devenim astfel pentru că suferim deoarece nu ne-am simţit acceptaţi şi fiindcă am preluat ştafeta de la părinţii noştri şi nu ne-am acceptat mai mult decât ne-am simţit acceptaţi de ei.

Feedback la sfârşit de şedinţă:

- Ce concluzii puteţi face la sfîrşitul activităţii?
- Ce veţi schimba în relaţia cu copilul?

Temă pentru acasă Facilitatorul propune participanţilor o activitate prin care să-şi consolideze abilităţile de a observa şi a interpreta comportamentul copilului prin prisma nevoilor de dezvoltare; Observaţi comportamentul copiilor, identificaţi emoţiile trăite şi stabiliţi ce necesităţi solicită copilul să fie satisfăcute. Identificaţi care sunt necesităţile de bază ale copilului dvs. Identificaţi o modalitate pentru a le satisface.

Resurse pentru sesiunea I

Studiu de caz nr.1 Copilul D, fetiţă de cinci ani, hoinăreşte prin zona unde părinţii ei şi musafirii lor au nevoie de o atmosferă liniştită pentru discuţia despre muncă. Discuţia durează deja 3 ore. Copilul porneşte televizorul sau stă în faţa musafirilor, cere câte ceva de la mama sau se tot urcă în braţele tatălui. Părinţii îi reamintesc că sunt ocupaţi, spunându-i să se joace în odaia ei. Peste câteva minute, fetiţa repetă aceleaşi comportamente. Copilul persistă în solicitările sale, iar tatăl ei e foarte furios. La un moment dat se ridică o duce în odaie şi îi dă trei palme la fund menţionând că este obraznică.

Studiu de caz nr. 2 Copilul M. în vârstă de 11 ani, la moment locuieşte cu mama sa într-o localitate sătească. A învăţat la şcoala internat clasele primare, apoi a fost reintegrat în familia biologică. Minorul face parte dintr-o familie monoparentală, social-vulnerabilă, este educat numai de mamă, care munceşte cu ziua. Tatăl băiatului, care i-a părăsit, nu-l recunoaşte ca fiind copilul lui. Uneori vine pe la mama minorului şi ei doi se ceartă intens în prezenţa acestuia. Băiatul a fugit de câteva ori de la şcoală, se

comportă agresiv verbal cu profesorii. Colegii s-au plâns că deseori le cere bani sub pretextul nu are ce mânca. A început să practice vagabondajul şi să consumă substanţe toxice.

Studiu de caz nr. 3 Copilul A. de 14 ani. Este perioada vacanţei de vară. Ea îşi doreşte să petreacă mai mult timp cu prietenii. Astăzi a decis s-o invite pe prietena sa cea mai bună la ei acasă, pentru a petrece toată noaptea ascultând muzică şi pentru discuţii de-ale fetelor. Mamei nu-i place ideea (deoarece nu o prea agreează pe prietenă) şi interzice categoric întâlnirea, fără a oferi vreo explicaţie. A. devine furioasă, mama cu fiica se ceartă. Fiica a acuzat-o pe mama precum că nici o prietena nu este pe placul ei, şi ea niciodată nu-şi poate aduce acasă prietene. Mama este pe poziţie că cea mai bună prietenă este „mama". A. pleacă de acasă fără a-şi lua telefonul.

Studiu de caz nr. 4 P. fată de 15 ani, vine dintr-o familie de profesori, crescută şi educată după principiile moral-spirituale, valorile supreme fiind modestia şi cumințenia. Domnişoara este îndrăgostită de fiul primarului, un băiat chipeş, cu de toate şi convins că orice fată va fi a lui, doar să-şi dorească. Băiatul a aflat despre P. şi a început să-i facă curte. Părinţii fetei, oarecum, erau mândri de atenţia acordată fiicei lor. La scurt timp după ce s-au cunoscut mai aproape, băiatul îi face aluzii sexuale fetei, care la rândul său a refuzat categoric. Băiatul chipeş o forţează, până la viol. În următoarele zile tânărul se face că nici nu o cunoaşte. Fata comunică mamei despre cele întâmplate. Mama o învinovăţeşte pentru ruşinea familiei, numind-o păcătoasă. Mama este convinsă să nu denunţe cazul la poliţie. Tata o pedepseşte încuind-o în casă. Peste câteva zile P. înghite 20 de pastile de paracetamol.

Studiu de caz nr. 5 C. este băiat de 8 ani, provine din familie de romi. Condiţiile de trai sunt rele. Sunt câteva familii de romi în localitate, care se ţin de principiul „viaţă fără şcoală". Băiatul se împrietenise cu alţi băieţei din mahala şi se întâlneau pe toloacă la joacă. Părinţii fiind nemulţumiţi, îi interzic băiatului să se vadă cu prietenii, spunându-i că „niciodată un alb nu poate să-i fie prieten unui rom. Acuma se joacă cu tine dar mâine te batjocoreşte". C. nu mergea la şcoală, şi în fiecare dimineaţă petrecea cu privirea băieţeii care cu ghizdanul în spate se îndreptau spre şcoală. În una din zile, pe furiş, dis-de-dimineaţă a fugit de-acasă. A ajuns la şcoală, a intrat într-o clasă şi chiar de la începutul lecţiei învăţătoarea, observându-l, l-a luat la rost că nu are ce căuta în clasa ei, până nu vin părinţii la şcoală, că este murdar şi miroase. Băiatul a ieşit, şi în drum spre casă a reuşit să lovească doi copii mai mici.

Sedinţa nr. 2

Subiectul: *Modificarea comportamentelor problematice prin satisfacerea nevoilor*
Scopul: Dezvoltarea competenţelor parentale
Obiective: 1. Să interpreteze comportamentul problematic al copilului prin prisma nevoilor nesatisfăcute ale acestuia
2. Să identifice acţiunile prin care părinţii pot satisface nevoile copilului
Metode şi tehnici: reflecţie personal,discuţia,simularea de situaţie.
Forme de lucru: lucru în grupuri mici,lucru individual,discuţie frontal.
Resurse materiale: Foi de flipchart, markere, foi de lucru, lipici
Durata: 90 min.

Desfăşurarea activităţii

Activitatea 1. Salutul (5 min.)
Bună seara tuturor! Mulţumesc că aţi reuşit să veniţi la şedinţă. Apreciez în mod deosebit acest fapt, ştiind că sunteţi foarte ocupaţi. Totodată prezenţa dumneavoastră aici demonstrează că doriţi să vă educaţi corect copiii şi să aveţi o relaţie cît mai bună cu ei.

Activitatea 2. Reflecţii asupra subiectului discutat la prima şedinţă (10 min.)
- La ce concluzii am ajuns privind nevoile copiilor?
- Care este relaţia dintre nevoi-emoţii-comportamente?

Activitatea 3. Anunţarea subiectului şedinţei (5 min.)
Din discuțiile anterioare am înțeles că în cazul când nevoile copilului nu sunt suficient satisfăcute copilul poate manifesta comportamente problematice.
Acestea deobicei reprezintă o modalitate pe de a spune părinților despre nevoile nesatisfăcute. De cele mai multe ori copii utilizează aceste metode inconştient,din motivul că nu posedă competențe suficiente

pentru satisfacerea nevoilor proprii. Ați menționat că aveți situații în care copilul manifestă anumite comportamente nedorite şi nu ştiți cum să le stopați. Din acest motiv vă propun să discutăm astăzi despre aceste comportamente: din ce cauză copiii le manifestă şi cum ar trebui să acționăm pentru a le modifica sau stopa.

Activitatea 4. Clarificarea noţiunilor (20min.)

Întrebări pentru reflecţie

Facilitatorul propune următoarea sarcină:

- Gîndiți-vă la comportamentele problematice pe care le-ați observat la adolescenți şi notați unul dintre acestea pe fişă.

Participanţii pe rând anunţă comportamentul. Moderatorul le afişează, grupându-le în două coloniţe: comportamente specifice/comportamente formulate vag.

- Ce credeți despre faptul că le-am clasificat în două coloniţe? Care este diferența dintre ele?

Facilitatorul concluzionează:

Comportamentele problematice trebuie definite în termeni operaționali, specifici, concreți

- De ce le considerăm problematice?

- Pun copilul în pericol
- Afectează negativ relaţiile copilului
- Se repetă frecvent

Activitatea 5. Exersarea (20min.)

Facilitatorul propune participanţilor să selecteze un comportamen problematic din lista elaborată anterior. Utilizând algoritmul de mai jos facilitatorul împreună cu participanţii interpretează/discifrează comportamentul copilului.

Algoritm de interpretare a comportamentului

1. Definirea comportamentului în termeni operaţionali.(acţiune concretă: copilul întârzie la lecţie/nu-şi face temele de casă)
2. Clarificarea cauzelor
   La această etapă realizăm un exerciţiu de presupuneri, elaborăm o listă cât mai mare de motive care îl fac pe copil să manifeste acest comportament. Pentru a elabora această listă putem să comunicăm direct cu copilulu sau să-l observăm (contextual, periodicitatea, intensitatea comportamentului).
3. Selectarea cauzei celei mai probabile din lista elaborată.
4. Identificarea necesităţilor nesatisfăcute în baza Piramidei lui Maslow.
5. Identificarea şi realizarea acţiunilor orientate spre satisfacerea necesităţilor nesatisfăcute.
6. Observarea consecinţelor acţiunilor(dacă comportametul problematic se modifică - întăresc comportamentul prin laudă, acordarea atenţiei, dacă nu se modifică, acţionez din nou revin la etapa a doua din algoritm şi selectez altă cauză.)

Activitatea 6. Lucrul individual/ în grup (25 min.)

- Participanţilor li se propune să selecteze un comportament din listă sau să se refere la un alt comportament cu care s-a confruntat şi să-l interpreteze, urmând algoritmul.
- Solicităm participanţilor să identifice cât mai multe acţiuni/metode constructive pentru a satisface nevoile copilului. În cazul când părinţii propun acţiuni autoritare/distructive,facilitatorul le propune să analizeze consecinţele aplicării acestei acţiuni/metode.

Participanţii prezintă pe rând scenariile elaborate.

Întrebări pentru reflecţii

- Cât de accesibil a fost să iterpretați comportamentul, urmând paşii din algoritm?
- La care etapă a fost mai dificil?De ce?
- În ce condiții acțiunile identificate vor influența pozitiv comportamentul copilului?
- Cum a fost să interpretați comportamentul, urmând paşii?
- Ce credeți despre acest mod de modificare a unui comportament problematic?

Activitatea 7. Feedback final /Încurajarea (5 min)
- Ce concluzii puteţi face la sfârşitul activităţii?
- Ce veţi schimba în relaţia cu copilul?

Şedinţa nr. 3

Subiectul: *Comunicarea eficientă în relația părinte copil*
Obiective: - să reflecteze asupra comunicării eficiente copil-părinte;
- să identifice soluţii pentru ameliorarea dificultăţilor de comunicare;
- să analizeze propriul stil de comunicare părinte-copil.

Metode şi tehnici: discuţie ghidată, studiul de caz, organizator grafic
Forma de lucru: frontal, perechi, individual
Resurse materiale: Fişă de lucru, creioane, carioci, foi A4,
Durata: 90 minute

Desfăşurarea sesiunii

Activitatea nr. 1 „ Să desenăm împreună” (20 min.)

Participanţilor li se propune să lucreze în pereche şi să realizeze împreună în 2 mâini, concomitent fără a comunica, timp de 2 minute desenul unei pisici cu acelaşi pix sau creion. Doritorii prezintă desenele.

Întrebări pentru reflecţie:
- Cum v-aţi simţit pe parcursul exerciţiului? Cum a fost realizat acest desen?
- Cum aţi reuşit să desenaţi unele detalii? Cine a ghidat procesul de realizare a desenului?
- Cum aţi decis asta? Care au fost nevoile Dvs.?
- Cum aţi reuşit să comunicaţi?Cât de confortabilă a fost această postură pentru cel care a condus, dar şi pentru cel care a executat?
- Ce nevoi de comunicare nu au fost satisfăcute?Ce înseamnă să comunici cu adevărat?
- Dacă aţi realiza acest exerciţiu cu copilul Dvs. care ar fi rezultatul?
- Cât de importantă este comunicarea în relaţia cu propriul copil?
- Ce ar fi bine de îmbunătăţiţi relaţia de comunicarea părinte-copil?
- Cum credeţi ce putem învăţa din acest exerciţiu?

Concluzie: Comunicarea este un proces extrem de complex care, pe lângă limbajul verbal, nonverbal (mimică, gesturi) şi para verbal (ton, intonaţia vocii), implică şi o serie de interpretări personale ale mesajelor primite şi transmise. Anexa 1. Realitatea din mintea noastră este o realitate limitată însă! Ea exprimă propriile gânduri şi emoţii, nu neapărat adevăruri absolute. Orice comportament poate fi privit din mai multe puncte de vedere, de aceea ne gestionăm mai uşor emoţiile dacă reuşim să găsim interpretări alternative la acţiunile sau reacţiile care ne deranjează.

Notă: În cazul în care sesiunea se desfăşoară online facilitatorul le poate propune participanților o activitate alternativă, participanții vor lua câte o foaie de hârtie, vor închide ochii şi vor executa instrucțiunile primite de la facilitator.

Instrucțiunile sunt următoarele:
- Îndoiți hârtia în două, apoi rupeți o bucată mică din colțul din dreapta jos.
- Mai îndoiți odată hârtia în două și rupeți o bucată mică din colțul din stânga jos.
După ce toată lumea a efectuat instrucțiunile spuneți participanților să deschidă ochii şi să despăturească fiecare foaia pe care apoi să o compare cu cea a vecinilor. Cu siguranță vor fi puține foi care vor arăta la fel, deşi indicațiile au fost foarte simple şi aceleaşi pentru toată lumea.

Activitatea 2 „ Blocajele comunicării”, durata 35 minute

Facilitator desfăşoară o discuţie în baza următoarelor întrebări:
- *Ce presupune blocajul comunicării în relația părinte-copil?*
- *Care ar fi motivele apariției acestor blocaje?*

Participanţilor li se propune să analizeze timp de 7 minute Fişa de lucru „Blocajele comunicării”.(Anexa 2)

Să identifice şi să scrie 3 idei pe care le-ar putea aplica în relaţia cu copilul pentru a evita blocajele şi a îmbunătăţi comunicarea.

Facilitatorul iniţiează o discuţie despre blocajele identificate de participanţi,în care fiecare îşi prezintă opinia.

Întrebări pentru reflecţie:

- Care ar fi concluzia acestui exerciţiu?
- De ce este important pentru noi în calitate de părinte să evităm aceste blocaje?
- Ce învaţă un copil din comunicare pozitivă, binevoitoare cu părintele?
- Ce învaţă un adult dintr-o astfel de comunicare?

Activitatea nr.3 „ Cum acord copilului meu timp de calitate”, durata 35 minute

Facilitator desfăşoară o discuţie în baza următoarelor întrebări:

- *Când are copilul nevoie de dumneavoastră şi pentru cât timp?*
- *Care sunt cele mai dese întrebări pe care le poate acorda un copil părintelui?*
- *Care sunt cele mai frecvente întrebări pe care le adresează un părinte unui copil?*
- *Cât de des îl întrebaţi pe copil de starea lui emoţională, neliniştile pe care le are?*

Facilitatorul le propune participanţilor să asculte 2 studii de caz. Anexa 3, în baza cărora vor reflecta ulterior.

Întrebări pentru reflecţie:

- Ce aţi simţit când a fost citită prima situaţie? Ce va plăcut?
- Ce nu va plăcut în cele două situaţii?
- Identificaţi atitudinea şi atmosfera dintre cele două situaţţii? (răspunsurile părinţilor pot fi înscrise într-un organizator)
- Comentaţi din perspectiva copilului (pentru fiecare situaţie pe rând): Cum credeţi că se simţea Ioana când a ajuns acasă?; Dar după ce s-a întâlnit cu tata ei? De ce?
- Comentaţi din perspectiva tatălui pentru fiecare situaţie în parte.
- Numiţi pe rând, cu un singur cuvânt, trăirea copilului după fiecare etapă pentru fiecare situaţie împarte. Ce învăţăm din aceste situaţii?

Concluzie: Pentru a petrece timp de calitate, părinţii şi copiii trebuie să se asculte unii pe ceilalţi.

Să comunice, nu doar să stea împreună! În acest sens, în timpul petrecut împreună cu copilul şi părintele ar trebui să împărtăţească copilului din evenimentele de peste zi. Să înveţe să se asculte unul pe celălalt! Vorbindu-i ca adult despre trăirile sale (sunt trist, mi-e teamă, etc) în funcţie de vârsta copilului, la nivelul înţelegerii sale şi fără a intra în detalii care să îl afecteze emoţional pe acesta, părintele îl învaţă pe copil să depăşească sentimentul de ruşine sau neîncredere, să exprime cu sinceritate trăirile proprii. Auto dezvăluirea în faţa celor dragi are un rol vindecător mult mai profund. Minutele de joacă cu părinţii sunt minute de terapie pentru copil. Jocul deblochează emoţii, vindecă minţi, echilibrează relaţia copil-părinte. Aprecierea ponderii timpului acordat copilului şi a modului în care este petrecut acest timp cu copilul diferă de la o familie la alta şi în funcţie de personalitatea părinţilor. A-i acorda însă timp de calitate nu înseamnă a-l supraveghea sau a fi prin preajmă în caz că are nevoie de ceva. În fiecare moment, indiferent că spală vasele sau că urmăresc ştirile la televizor, părinţii pot interacţiona cu copilul cu prietenie, în aşa fel încât acesta să se simtă în permanentă tratat ca un partener în familie şi nu neglijat emoţional.

Anexa nr.1

OAMENII POT COMUNICA EFICIENT CHIAR ŞI ÎN ABSENŢA CUVINTELOR!

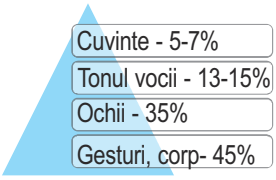

Orice comunicare are următoarele componente:
verbală = utilizând cuvinte;
para verbală = vocea, tonalitatea, pauze, ritmul etc.;
nonverbală = limbajul corporal, adică totalitatea semnalelor transmise cu ajutorul corpului: expresia feţei,

Blocaje în comunicare	Situaţia/cazuri
Ordinul, comanda	Fă-ţi curăţenie în cameră imediat! Nu comentezi, faci aşa pentru că aşa spun eu! Dacă nu-ţi convine, îţi faci bagajele şi pleci din casa mea!
Ameninţarea, avertizarea	Dacă te mai mişti pe scaun în timp ce mănânci, o să vezi tu ce păţeşti! O să chem Poliţia să te ia! Poate chem şi pe doamna doctor să-şi facă o injecţie!
Moralizarea, predica	Ar fi trebuit să ştii că nu ai voie să faci acest lucru! De câte ori mai trebuie să-ţi spun?! Pe vremea mea, copiii erau altfel!
Oferirea de soluţii	Eu în locul tău nu aş mai pierde vremea cu astfel de prostii. Fă aşa cum îţi spun eu pentru că eu ştiu cel mai bine! Tu nu ai habar de nimic!
Critica, acuzarea	Tu eşti singurul vinovat pentru faptul că tata s-a supărat! Numai tu eşti de vină ptr. situaţia din casa noastră. Dacă nu erai tu, familia noastră ar fi fost mult mai fericită!
Etichetarea	Eşti prost! Leneş! Nu eşti bun de nimic! Cred că nu poţi mai mult. Doamne, ce copil îngrozitor am!

Anexa 3 STUDII DE CAZ

Situaţia 1: Ioana (6 ani) vine acasă de la şcoală. Când intră în casa salută, se descalţă, îşi şterge pantofii de praf cu peria şi aleargă la baie să se spele pe mâini. Când trece pe lângă canapeaua unde tatăl ei citeşteziarul se opreşte un pic, se aşază lângă el şi îşi lipeşte capul de umărul lui. Tatăl o întreabă cu ochii în ziar: „Ce faci, eşti bine? Ai fost cuminte azi la şcoală?” Ioana nu răspunde. Mai rămâne câteva momente lângă tatăl ei şi apoi pleacă spre bucătărie să vadă ce e de mâncare. Nu prea îi e foame. O să deschidă calculatorul şi o să intre pe internet până vine şi mama acasă.

Situaţia 2: Ioana (6 ani) vine acasă de la şcoală. Când intră în casa salută, se descalţă, îşi şterge pantofii de praf cu peria şi aleargă la baie să se spele pe mâini. Tatăl ei ridică ochii din ziarul pe care îl citea, îi răspunde la salut şi o laudă că şi-a şters pantofii („Maine au să fie pregătiţi şi o să-i pui curaţi în picioare...). Când trece pe lângă canapeaua unde tatăl ei citeşte ziarul se opreşte un pic, se aşază lângă el şi îşi lipeşte capul de umărul lui. Tatăl lasă ziarul, o ia pe după umeri şi o întreabă: „Ce faci Ioana, eşti bine? Cum a fost cu testul de la matematică de care te temeai?” Ioana îi răspunde că a fost mai uşor decât credea şi că s-a descurcat bine, deşi la început i-a fost frică. „Şi eu am avut o zi grea, dar cred că mâine o să termin raportul ăla...”Ioana mai rămâne câteva momente lângă tatăl ei şi apoi pleacă să se dezbrace. Tatăl îi strigă din sufragerie: „Mama întârzie un pic. Ţi-e foame? Vrei să pregătim masa şi să mâncăm împreună sau o aşteptăm şi pe ea să mâncăm cu toţii?

II. INTERVENŢIILE SPECIALIZATE ÎN LUCRUL CU COPIII CU CES

Intervenţiile specializate/Asistenţa psihopedagogică în lucrul cu copiii cu copii cu cerinţe educaţionale speciale au un rol important, deoarece acestea sunt orientate spre:

- desfăşurarea activităţilor de sprijin educaţional care să asigure compensarea şi remedierea dificultăţilor de învăţare de ordin structural, organizatoric, emoţional sau de altă natură ale elevilor cu cerinţe educaţionale speciale;
- dezvoltarea parteneriatului prin implicarea părinţilor în activităţile de recuperare/compensare educaţională a copiilor;

Astfel, în dependenţă de nevoia fiecărui copil, intervenţia specializată va fi oferită, orietându-ne strict pe necesitatea identificată (logopedică, psihologică, psihopedagogică, pedagogică).

Vă propunem câteva mostre de activităţi de intervenţie specializată:

Proiect de intervenţie specializată nr. 1 - elaborat reieşind din necesităţile elevei de a forma abilităţi pentru viaţă care îi vor permite pe viitor să se integreze în societate, executând activităţi simple fiind ghidată de un adult.

Tema: „Vesela”

Forma de organizare: activitate individuală

Scopul: - Extinderea şi consolidarea cunoştinţelor pe tema „Vesela”.
- Dezvoltarea percepţei vizuale, memoriei, atenţiei voluntare.
- Formarea abilităţilor de comunicare (antrenarea capacităţii de înţelegere a limbajului şi exprimării).

Obiective operaţionale:Să clasifice obiectele de veselă;Să raporteze obiectul la imaginea acestuia. Să utilizeze cunoştinţele acumulate în practica de zi cu zi.
Metode de lucru: Demonstrare, explicaţie, situaţie de problemă, executarea sarcinii.
Echipament: Obiectele de veselă: farfurie, cană, lingură (de masă, de ceai), fişe cu imaginea umbrelor obiectelor studiate, joc loto „Cu ce mâncăm”.

Desfăşurarea activităţii:

Activitatea pedagogului	Activitatea copilului	Activitatea educaţională	Competenţe de viaţă
Moment organizatoric. Captarea atenției.			
- Buna, Alina. - Activitatea noastră se va începe neobişnuit; îţi propun să te ridici. - Repetă după mine: - Hai să zicem una, să se facă două, Două mâini copilul are Şi una este Luna. Hai să zicem două, să se facă trei, Trei crai vin din depărtat. Hai să zicem trei, să se facă patru, Patru roţi la carul mare.Hai să zicem patru, să se facă cinci, Cinci degete la o mână. Hai să zicem cinci, să se facă şase, Şase zile lucrătoare. Hai să zicem şase să se facă şapte, Şapte zile-n săptămână. Hai să zicem şapte, să se facă opt, Opt e nota la română. Hai să zicem opt, să se facă nouă, Nouă vieţi pisica are. Hai să zicem nouă, să se facă zece, Zece-i nota care-mi place! Azi noi vom lucra pe nota zece!	Eleva salută pedagogul Repetă mişcările după pedagog	Formarea comportamentului de învăţare: Ascultă cu atenţie, Execută sarcina propusă de pedagog	
Evocare „Situație de succes”			
- Este o cutie pe masă în faţa ta. - Noi nu ştim ce este înăuntru. Pentru a afla e necesar să scoţi cu mâna obiectul. - Denumeşte obiectele pe care le-ai scos din cutie. - Pentru ce avem nevoie de aceste obiecte? Demonstrează! Joc didactic „Ce este?” - Toate împreună se numesc „Vesela” Repetă! Azi vom vorbi despre „Vesela”	Deschide cutia, scoate obiecte, le numeşte cu suportul pedagogului: -Lingura,cana, farfurie - Este farfuria, punem mâncarea în ea. - Este o lingura, cu ea mâncăm. - Este o cană - putem turna apă şi bea din cană. Denumeşte şi demonstrează. - Este vesela	Abilitatea de a urma instrucţiunile pedagogului:ascultăp ercepe şi execută sarcina;Abilitatea de a formula răspunsul în baza întrebării.Abilitatea de a generaliza cu suportul pedagogului	Cunoaşterea denumirii tacâmurilor, a utilitatea lor şi aplicarea cunoştinţelor în viaţă de zi cu zi.

Reflecție. Pregătirea pentru studierea materialului nou, explicația materialului nou: lingurița de ceai şi utilitatea ei.			
- Noi avem nevoie să aranjăm vesela pe masă. - Ce ai de făcut? - În faţa ta pe imagini sunt umbre. - Pune pe fiecare umbră vesela care îi corespunde după formă, fiecare are locul său (demonstrez): farfuria, lingura de masă, lingura de ceai, cana. - Este necesar să punem deasupra fiecărei umbre feluri de mâncare potrivite ca formă. - Uite cu atenţie, câte farfurii sunt pe masă? - Căni?	Aranjăm vesela pe masă. Execută sarcina: - O farfurie. O cană - Două linguri. Verbalizează: -Este lingura de masă. - Este lingura de ceai. Verbalizează cu suportul pedagogului: - Supă, terci mâncăm cu lingura de masă, -Tortă mâncăm cu lingura de ceai. Numără obiectele, totalizează rezultatul.	Formarea comportamentului educaţional: de a asculta cu atenţie, de a percepe sarcina. Capacitatea de a executa sarcina propusă de pedagog prin exemplu şi imitaţie. Capacitatea de a formula răspunsul în baza propriei activităţi	Utilizarea corectă a tacâmurilor: lingura de ceai, de masă, cana, farfuria.
Pauza dinamică			
Mâinile le ridicăm Pe cap noi le aşezăm Şi apoi noi pe ochi, pe nas, Pe urechi ne-a mai rămas. Uite batem din picioare, Palmele le lovim tare!	Repetă mişcările după pedagog.	Abilitate de a executa instrucţiunea pedagogului.	
Consolidarea inițială a materialului nou			
Pe masă sunt două linguri. - Ridică lingura mare! - Este lingura mare, repetă! - Ia în mână lingura mică! - Este lingura mică, repetă! - Cu lingura mică mâncăm prăjitură, mestecăm zahar în cană. - Ce facem cu lingura mare? Mică?	Copilul repetă: -Este lingura mare. -Este lingura mică. -Cu lingura mare mâncăm supă. -Cu lingura mică mâncăm prăjitură.	Capacitatea de a formula răspunsul în baza întrebării pedagogului	Capacitatea de a determina utilitatea tacâmurilor.
Consolidarea (repetarea materialului anterior ținînd cont de noile cunoştințe)			
- În faţa ta sunt imagini care reprezintă feluri de mâncare. - Numeşte-le! (Pedagogul ajută dacă e nevoie) Sunt două linguri - Ia o lingură în mână. - Cum se numeşte lingura? - Pune lingura pe imaginea cu felul de mâncare corespunzător. Verific corectitudinea executării sarcinii.	Denumeşte obiectele de pe imagini: - Este lingura mare-mică. Găseşte imaginea corespunzătoare şi pune pe ea lingura mare/mică.	Capacitatea de a percepe şi a executa sarcina pedagogului.	Utilizarea corectă a tacâmurilor: lingura de ceai, lingura de masă.

Reflecție (totalizare)			
- Ia în mână lingura mare - Cum se numeşte lingura pe care o ai în mână? - Ia în mână lingura mare. - Cum se numeşte lingura pe care o ţii în mână? - Verificăm cât de atentă eşti! Exerciţiul didactic „Găseşte greşeala”: Se crează situaţia de problemă, unde tacâmurile şi felurile de mâncare sunt aranjate incorect ex. Supă şi lingura mică Azi ai aflat lucruri noi despre veselă: sunt linguri mari şi mici, noi le utilizăm pentru diferite feluri de mâncare.	Execută sarcina, răspunde la întrebări. Analizează, găseşte greşeala şi o corectează (suportul pedagogului dacă este nevoie)	Capacitatea de a găsi şi a corecta greşeala	Utilizarea corectă a tacâmurilor: lingura de ceai, lingura de masă. Analiza situaţiei de problemă şi corectarea greşelilor

Proiect de intervenţie specializată nr. 2

Subiectul activității: Să cresc mare şi voinic!
Grup: elevi 8-11 ani
Scopul activității: dezvoltarea abilităţilor şi atitudinilor faţă de un stil sănătos de viaţă prin colaborare şi cooperare cu colegii
Obiectivele activității: - să cunoască procedee simple de întărire a sănătăţii;
- să identifice reguli de menţinere a sănătăţii;
- să argumenteze importanţa respectării normelor de igienă;
- să interacţioneze în grup.

Durata: 30 minute ***Locul de desfăşurare***: Centrul de Resurse pentru Educaţia Incluzivă
Tipul activității: de grup
Metode şi procedee: conversaţia, problematizarea, explicaţia, exerciţiul, jocul didactic, ciorchinele.
Instrumente: fişe de lucru, planşe, laptop, videoproiector, PPT, foi flipchart, carioci, tabla magnetică, clei, foi de album, cutie cu ghicitori, fişe cu cuvinte, abţibild-uri, cartonaşe, stimulente.:

Etapa	Activitatea cadrului didactic de sprijin	Activitatea elevilor	Metode şi procedee	Resurse
Moment organizatoric	Se asigură un climat optim necesar desfăşurării în bune condiţii a activităţii: aerisirea cabinetului; pregătirea materialului didactic; adaptarea spaţiului de lucru la necesităţile fiecărui dintre elevi.	Elevii se pregătesc		
Evocare	Joc didactic: ”Ghici ghicitoarea mea!” Elevilor li se propune să extragă pe rând din cutia cu ghicitori câte un bileţel. Se prezintă elevilor câteva ghicitori şi li se cere să le ghicească. După necesitate acestea vor fi lecturate încă odată, punându-se accent pe intonaţie, ritm, mimică, gest şi pauze. *Găl, găl, găl, găl, Aştept ca să mă spăl, Sunt proaspătă şi rece, Nimeni nu mă-ntrece (Apa)* *Eu, cu apa fac clăbuc, Lunec ca un tăvăluc, În lighean mă învârtesc, Să te curăţ mă grăbesc. (Săpunul)* Se cere elevilor să argumenteze la ce ne servesc toate aceste obiecte.	Elevii ascultă, oferă răspunsuri	Conversaţia dirijată	Cutia cu ghicitori

Realizarea sensului	Se anunţă genericul activităţii şi obiectivele urmărite. Se prezintă elevilor la proiector informaţia despre sănătate. Sănătatea este: putere, frumuseţe, igienă, alimentaţie corectă, mişcare, odihnă, bună dispoziţie. Sănătatea e mai bună decât toate, iar pentru a ne bucura de ea trebuie să avem un stil de viaţă sănătos. Informaţie despre care ne vorbesc şi proverbele.	Elevii ascultă cu atenţie	Explicaţia	PPT PPT
	Activitate în gup "Salata de cuvinte" Se propune elevilor să restabilească ordinea corectă a cuvintelor în proverb. cea / Sănătatea / e / avere. mai / scumpă Elevii sunt încurajaţi să colaboreze: unii să aplice, alţii să lipească, ceilalţi să citească. *Sănătatea e cea mai scumpă avere.* În caz de necesitate se intervine pentru a explica elevilor ce înseamnă avere - bogăţie, comoară.	Elevii interacţionează Un elev acroşează la tablă proverbul	Exerciţiul	Clei, foaie de album, fişe cu cuvinte
	Activitatea"Ciorchinele" Li se cere elevilor să completeze ciorchinele cu informaţiile utilizând planşa informativă drept suport vizual. Igiena	Elevii ascultă, realizează	Exerciţiul	Tabla magnetică Carioci
	Activitate*" Reguli de aur"* Se propune notarea pe o foaie flipchart a celor mai relevante reguli de menţinere a sănătăţii, care ţin de igienă. Se încurajează implicarea tuturor elevilor, indiferent de potenţialul acestora, unii vor scrie, alţii vor reda mesajul prin gesticulaţie, ceilalţi vor alegea abţibild-uri potrivit sarcinii. Se discută despre importanţa respectării zilnice a regulilor, ca premisă a unui mod sănătos de viaţă.	Elevii ascultă, realizează	Exerciţiul	Foaie flipchart Carioci Abţibild-uri
Reflecţie	Joc didactic: *"Reguli de igienă personală"* Se lecturează enunţul însoţit de imagine. Se glisează şi se fixează fiecare element în grupul corect: CORECT sau GREŞIT *Înainte de masă ne spălăm pe mâini. Mănânc oriunde. Aerisesc camera dimineața. Mențin ordinea în încăperea în care mă aflu. Port haine curate. Arunc hainele peste tot. Șterg nasul cu șervețelul meu. Pun mâna la gura când strănut. Pun cotul la gură când strănut. Mă spăl pe dinți. Mă spăl cu apă și săpun după orice activitate.Mă șterg cu mâneca bluzei la nas. Fac duș o dată pe săptămână. Nu mă spăl pe dinți. Curăț bine unghiile. Mă joc cu apa și hârtia igienică la baie.*	Elevii analizează, discută	Jocul didactic	Word wall

DESCRIEREA CIP A CAMEREI NAŢIONALE A CĂRŢII DIN REPUBLICA MOLDOVA

Ghid metodologic cu exemple de activităţi şi instrumente educaţionale incluzive / Programul Operaţional Comun România-Republica Moldova 2014-2020, Proiectul transfrontalier *"Împreună pentru o integrare educațională mai bună a copiilor cu cerințe educaționale speciale"*, Inspectoratul Şcolar Judeţean Botoşani, Direcţia Învăţământ Tineret şi Sport, Bălţi; coordonator: Dana Lichii; coordonator formare: Cechina Natalia; traducător: Djulieta Negru; formatori de formatori: Şova Tatiana, Rusov Veronica. – Bălţi : S. n. ; Botoşani, 2022 (Tipografia din Bălţi). – 31 ; 31 p. : tab.

Pag. var. – Carte-valet (inversă). – 250 ex.

ISBN 978-9975-161-15-2.

376.091

G 49

Aprobat la şedinţa Catedrei de Ştiinţe ale educaţiei,
Universitatea de Stat "Alecu Russo" din Bălţi
proces - verbal nr. 8 din 18.04.2022

Responsabilitatea pentru conţinutul materialelor publicate şi autenticitatea lor revine în exclusivitate autorilor.

Programul Operaţional Comun România-Republica Moldova 2014-2020

2 SOFT/1.1./133

PROIECTUL TRANSFRONTALIER
Împreună pentru o integrare educaţională
mai bună a copiilor
cu cerinţe educaţionale speciale

GHID METODOLOGIC

cu exemple de activităţi şi
instrumente educaţionale incluzive

www.ro-md.net

Proiect finanţat de UNIUNEA EUROPEANĂ

Romania-Republic of Moldova
ENI-CROSS BORDER COOPERATION

INSPECTORATUL ŞCOLAR JUDEŢEAN BOTOŞANI

DIRECŢIA ÎNVĂŢĂMÂNT, TINERET ŞI SPORT, BĂLŢI